

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18
ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

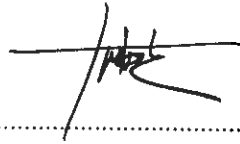

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN...

หน้าอนุมัติ

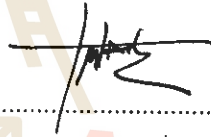
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ สิตกุล)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ สิตกุล)

.....
(อาจารย์พงศ์มิตร โปธิ์กลาง)

.....
อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณาบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน 8 ค.ศ. 2545 พ.ศ.

บทคัดย่อ

สายชล ใสสวนศรี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปากกล้วย

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ศิลกุล และอาจารย์พงษ์ศัมิตร โพธิ์กลาง, 194 หน้า

ISBN...

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 52 ราย คือ คณะกรรมการกองทุน 15 ราย สมาชิกกองทุนฯ 20 ราย ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกฯ 5 ราย ผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส จำนวน 7 ราย ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 5 ราย หมู่บ้านปากกล้วยมีจำนวนประชากร 227 คน 53 ครัวเรือน กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตั้งเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2544 ได้รับเงินโอน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 อนุมัติเงินล้านเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2545 โดยบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง หมายเลขบัญชีกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย 1 ล้านบาท คือ 06-4303-20-081812-4 ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน 59 คน เงินออมจากสมาชิกมีจำนวน 6,352.96 บาท เงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันเหลือ 31,000 บาท ปล่อยให้กู้ 3 ครั้ง จำนวน 50 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 969,000 บาท ครั้งที่ 1 อนุมัติ 49 ราย เป็นเงิน 900,000 บาท เพื่อประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด 28 ราย จำนวน 508,000 บาท เลี้ยงสุกร 1 ราย จำนวน 18,000 บาท เลี้ยงโคนม 20 ราย จำนวน 374,000 บาท อนุมัติครั้งที่ 2 จำนวน 1 ราย เป็นเงิน 15,000 บาท เพื่อทำไร่ข้าวโพด อนุมัติครั้งที่ 3 จำนวน 18 ราย ๆ ละ 3,000 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 54,000 บาท (กู้ฉุกเฉิน) เพื่อนำไปทำการเกษตร 16 ราย จำนวน 480,000 บาท และค้าขาย 2 ราย จำนวน 6,000 บาท ระยะเวลาในการใช้คืน 1 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี สำหรับการกู้ฉุกเฉินมีกำหนดระยะเวลาในการใช้คืน 3 เดือน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารจัดการกองทุนฯ คณะกรรมการยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอยู่มากโดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิกหมู่บ้านปากกล้วย ยังไม่มีการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ มีแต่การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย พบว่า ยังไม่มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้านเพราะในอดีตเคยประสบความล้มเหลวมาก่อน การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยยังไม่มี

ศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นเพราะยังขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่ม ความเข้มแข็งที่เห็นได้ชัดก็จะเป็นในเรื่องของความสามัคคี ความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ควรขยายวงเงินให้กับสมาชิกกองทุนฯ รายบุคคลให้มากกว่าเดิม เพื่อว่า จะนำไปใช้จ่ายในการดำเนินกิจการที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ทั้งนี้จะต้องพิจารณาจากโครงการวัตถุประสงค์ และความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอู้และควรขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ สำหรับโครงการที่เห็นผลช้า ส่วนในเรื่องของการบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุนฯ ควรมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง และควรจัดบันทึกการประชุมทุกครั้ง ควรมีการจัดทำแผนชุมชนไว้เป็นกรอบในการทำงาน ควรจัดวางระบบบัญชีให้มีความโปร่งใสและเป็นปัจจุบัน ระยะเวลาควรมีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการกองทุนฯ และการจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงโครงการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการค้นคว้าวิจัยควรที่จะมีการศึกษาแนวทางในการลดปัญหาหนี้สินค้างชำระของสมาชิกกองทุนฯ ไม่ว่าจะป็นหนี้ในระบบหรือหนี้นอกระบบ ซึ่งนับวันจะพอกพูนขึ้น และจะเป็นปัญหาต่อไปถ้าไม่มีการแก้ไข

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ ผู้นำชุมชน และ
กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการ
ดำเนินงานประเมิน ดังนี้

อาจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ สิลกุล และ อาจารย์ พงศ์มิตร โพธิ์กลาง อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชา
เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
พัฒนากรอำเภอและปลัดอบต. ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่
นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนที่
ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณชาวบ้านปากด้วยที่ให้ความร่วมมือใน
การตอบคำถามต่าง ๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมส่งเสริมการศึกษา
เป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ประเมินประสบความสำเร็จในชีวิต

สายชล ไร่สวนศรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ

บทที่ 1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	7
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	8

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ...	4
2. ระเบียบคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ	11
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	13
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	14
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	20
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	23
9. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน	24

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ	32
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	38
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
5. วิธีเก็บข้อมูล	43
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	44

บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	45
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	57
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้	68
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	69

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการดำเนินการ	71
2. อภิปรายผล	73
3. ข้อเสนอแนะ	74

บรรณานุกรม	77
------------------	----

ภาคผนวก	79
---------------	----

- ก. แบบรายงาน บร.1 – บร.12
- ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔
- ค. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๕
- ง. แบบติดตามสังเกตการณ์เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- จ. แผนที่แสดงอาณาเขตของตำบลวังกะทะ และหมู่บ้านปากกล้วย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. รูปแบบการประเมิน โดยชีพี 6	6
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพี 21	21
3. เกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลรูปแบบของชีพี 22	22
4. การพัฒนาโครงการและการใช้ประเภทการประเมินผลตามแบบจำลองชีพี 23	23
5. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff 28	28
6. เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า 34	34
7. ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง 35	35
8. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีบ 35	35
9. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพี 37	37
10. แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบ “ชีพีโมเดล” 39	39

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	51
2. แสดงลักษณะการประกอบอาชีพของครัวเรือน (ร้อยละ) และรายได้เฉลี่ย ของครัวเรือน	52
3. แสดงลักษณะของการถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยของครัวเรือน	52
4. แสดงจำนวนนักเรียน (ร้อยละ) และจำนวนห้องเรียนของโรงเรียนป่ากล้วย	53
5. แสดงแหล่งน้ำในหมู่บ้านและสภาพการใช้งาน	55
6. จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย	63
7. จำนวนผู้ได้เงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย	64
8. จำนวนยอดเงินที่ให้กับของกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย	64
9. ยอดเงินกองทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย	65
10. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย	66

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศตลอดช่วงระยะเวลา 20-30 ปี ที่ผ่านมาเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ก็มีความจริงอีกประการหนึ่งคือ เกิดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท คนรวยรวยขึ้น คนจนจนลง การพัฒนาที่ผ่านมา มุ่งเน้นที่ธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งมีบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของประเทศที่เป็นเจ้าของ และยังมีเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาดังกล่าวจึงเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล เนื่องจากในการพัฒนานั้นต้องอาศัยเงินทุนจากชนบทซึ่งเป็นของคนส่วนมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ เพื่อนำมาทำให้เมืองเจริญ ความยากจนกลายเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมเติบโต เพราะได้แรงงานราคาถูก ข้อต่อรองน้อย ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ น้ำ ป่าไม้ จากชนบท รวมทั้งคนชนบทถูกดึงมาใช้เพื่อเป็นทรัพยากรในการพัฒนาเศรษฐกิจของคนส่วนน้อย ขณะที่ชนบทกลายเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศแต่กลับต้องได้รับผลกระทบด้านลบอันเกิดจากการพัฒนานั้นด้วย ผลกระทบด้านหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาคือ เกิดช่องว่างของโอกาสและรายได้ระหว่างเมืองกับชนบทมากขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในชนบทกำลังจะล่มสลาย ครอบครัวชนบทแตกแยกกันไปคนละทิศละทางเพื่อทำมาหากินเลี้ยงปากท้อง เมื่อชนบทอ่อนแอไม่สามารถพึ่งตนเองได้ชาวชนบทจึงต้องอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในเมืองก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาเช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาโสเภณีเด็ก เป็นต้น

จากปัญหาต่าง ๆ ที่ชุมชนบทอยู่ในขณะนี้ทำให้ชนบทอ่อนแอไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งมีพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาคายากจน ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความร่วมมือของหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 53 ครัวเรือน ประชากร ทั้งสิ้น 227 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ การทำไร่ข้าวโพด ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544 และได้ รับการอนุมัติการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 ล้านบาทในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน จำนวน 59 คน จำนวนผู้กู้ 49 ราย ซึ่งได้นำเงินไปประกอบอาชีพแยกเป็นดังนี้ ทำไร่ข้าวโพด 28 ราย เป็นเงิน 508,000 บาท เลี้ยงโคเนื้อ 20 ราย เป็นเงิน 374,000 บาท เลี้ยงสุกร 1 ราย เป็นเงิน 18,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 900,000 บาท ดังนั้นเพื่อจะทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วยบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลการประเมินพัฒนารูปแบบในการดำเนินงานในระยะต่อไปและการประเมินครั้งนี้จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยในการบริหารการพัฒนาโครงการให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของโครงการ ตลอดจนลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพ (Efficiencies) ของการดำเนินกิจกรรมการผลิตของผู้กู้และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินโครงการตาม โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่มีผู้ศึกษาไว้ซึ่งจะเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

1. ความหมายของการประเมินผล

Scriven (1967 ; อ้างถึงใน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ , 2531) กล่าวถึงความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กิจกรรมที่ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานโครงการซึ่งการประเมินมี 2 ลักษณะคือ การประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินโครงการในลักษณะที่กำลังดำเนินการอยู่โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นและการประเมินสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดจากโครงการเพื่อการสรุปรวมทั้งหมด และทำเพื่อโครงการกำลังจะสิ้นสุดหรือเมื่อสิ้นสุดแล้ว

Stufflebeam (1974) ให้ความหมายของการประเมินผลโครงการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการพิจารณา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการคิดค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการต่อไป

นิตา ขูโต (2531) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ (Program Evaluation) ว่า หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของ โครงการให้ดียิ่งขึ้น

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่าหมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งการประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศสำหรับตัดสินใจคุณค่า ผลผลิต กระบวนการ และจุดมุ่งหมายของ โครงการ หรือโปรแกรมหรือทางเลือกต่าง ๆ ที่นำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จุดเน้นของการประเมินคือการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531) ให้ความหมายของการประเมินโครงการเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าเกี่ยวกับแผนงานและการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงหรือดำเนินงานต่อไป ตลอดจนล้มเลิกโครงการไม่ทำการใด ๆ อีกต่อไป

จากความหมายของการประเมินโครงการที่กล่าวมาแล้วอาจสรุปได้ว่าการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการ ๆ ให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็นระบบ

2. ประเภทของการประเมินผล

Fink และ Kosecoff (1978 ; อ้างถึงใน สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2531) ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ 2 ประเภท คือ การประเมินเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินระยะสั้น (Formative Evaluation) เป็นการประเมินที่สร้างขึ้นในระหว่างที่โครงการดำเนินอยู่ โดยมีการตรวจสอบและเก็บข้อมูลลงเป็นระยะ ๆ ตลอดโครงการและมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงโครงการที่ดำเนินการอยู่ และการประเมินสรุปผลหรือการประเมินระยะ (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผล เมื่อ

การดำเนินงานของโครงการได้สิ้นสุดลงแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากโครงการว่าได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของโครงการเพียงใดหรือเกิดผลกระทบอะไรบ้าง

อุทัย คุลยเกษม (2531) ได้แบ่งประเภทของการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การประเมินก่อนตัดสินใจให้มีการดำเนินงาน (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการใดโครงการหนึ่งหรือไม่ ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการคุ้มหรือไม่ การประเมินในขั้นนี้เน้นการพิจารณา 2 เรื่อง ใหญ่ ๆ คือ

การพิจารณาด้านความเหมาะสมของโครงการ มีการดำเนินการในหลายวิธีด้วยกัน เช่น การประเมินที่เรียกว่า Needs Assessment เพื่อกำหนดปัญหาและความจำเป็นในการดำเนินโครงการและเหตุผลสำคัญในการริเริ่มโครงการนั้น ๆ หรือพิจารณาความเหมาะสมของโครงการ โดยใช้วิธีพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ (Feasibility Studies) ซึ่งพิจารณาครอบคลุมถึงความเป็นไปได้ทางเทคนิค (Technical Analysis) มีการวิเคราะห์ทางด้านการตลาด (Marketing Analysis) และผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ (Return on Investment) ซึ่งมักพิจารณาจากผลได้เสีย (Benefit-cost Ratio) ดูจากการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-even point Analysis) ดูจากอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Rate of return) หรืออาจจะวิเคราะห์ต้นทุน และประเมินผลในการดำเนินงาน (Cost Effectiveness Analysis) หลังจากวิเคราะห์รายจ่ายโดยเปรียบเทียบจากผลประโยชน์ (Cost utility Analysis) เป็นต้น

การคาดคะเนถึงประโยชน์ หรือสิ่งที่จะเกิดตามมาจากการดำเนินโครงการมักจะใช้การประเมินที่เรียกว่า Consequence Analysis หรือการพิจารณาเพื่อค้นหาแรงต้านทานต่อการดำเนินโครงการ (Resistance Analysis) ซึ่งจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องระมัดระวังล่วงหน้า เช่น ปฏิกริยาของประชาชนหรือผู้คาดว่าจะเกี่ยวข้องผูกพันจากผลลัพธ์ของโครงการนั้น ๆ หรือการพิจารณาผลที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินของโครงการ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ประเภทที่ 2 การประเมินดำเนินงานตามโครงการ(On-going Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการอยู่ ผลของการประเมินยังอาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Information) เพื่อประโยชน์ในการทบทวนแผนการปฏิบัติการเสียใหม่ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินในระหว่างการดำเนินโครงการนี้ในด้านการบริหารโครงการถือเป็น Mid - Course Evaluation ที่เป็นกระบวนการติดตามและควบคุมการปฏิบัติงาน (Monitoring and central) บางทีอาจเรียกการประเมินผลชนิดนี้ว่า Formative Evaluation

ประเภทที่ 3 การประเมินผลการดำเนินงานสิ้นสุดโครงการ (End-of Project Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานตามโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการแล้วหรือไม่ ซึ่งมักจะเรียกว่า การประเมินรายชด การประเมินผลการดำเนินงานนี้อาจจะประเมินทันทีเมื่อโครงการเสร็จสิ้น หรือ อาจจะจัดทำในระบบติดตามผล (Follow up Studies) เพื่อที่จะดูว่าเมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วผลผลิตการดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ หรือจะประเมินทั้งสองส่วนควบคู่กัน ก็ได้

ประเภทที่ 4 การประเมินผลกระทบ (Impact Studies) การประเมินผลกระทบในส่วนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ที่ทำเมื่อการดำเนินโครงการนั้น ๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งคาดว่าจากการดำเนินโครงการนั้น นอกจากได้ผลสำเร็จของโครงการนั้นอาจก่อให้เกิดผลพิเศษอื่นใดตามมา เป็นการค้นหาว่าการดำเนินงานและความสำเร็จของโครงการนั้นมีผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ อย่างไรบ้าง ก่อให้เกิดผลพลอยได้ ผลเสีย หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งอื่น ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม มติมหาชน การพิจารณา การตัดสินใจในแนวทางใหม่ ๆ วิธีการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตใหม่ ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างใดหรือไม่ เป็นต้น

3. รูปแบบของการประเมินผลโครงการ (Evaluation model)

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดรูปแบบของการประเมินผลโครงการเอาไว้มากมาย หลากรูปแบบ ซึ่งต่างก็มีแนวคิดทฤษฎี และวิธีการ ในการดำเนินการที่แตกต่างกันไปมากมายตามแต่สภาพความเหมาะสมของแต่ละ โครงการ อย่างไรก็ตามรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมนับเป็นอย่างมากคือ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งมองว่าองค์ประกอบของโครงการนั้นจะต้องประกอบด้วย บริบท (Context) หรือ ปัจจัยแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการดำเนินงานของโครงการ (Process) และผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ (Product) การประเมินผลจะต้องดำเนินการประเมินในด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ การประเมินบริบท (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินและดูผลสำเร็จของโครงการ

4. เกณฑ์สำหรับการประเมินผล

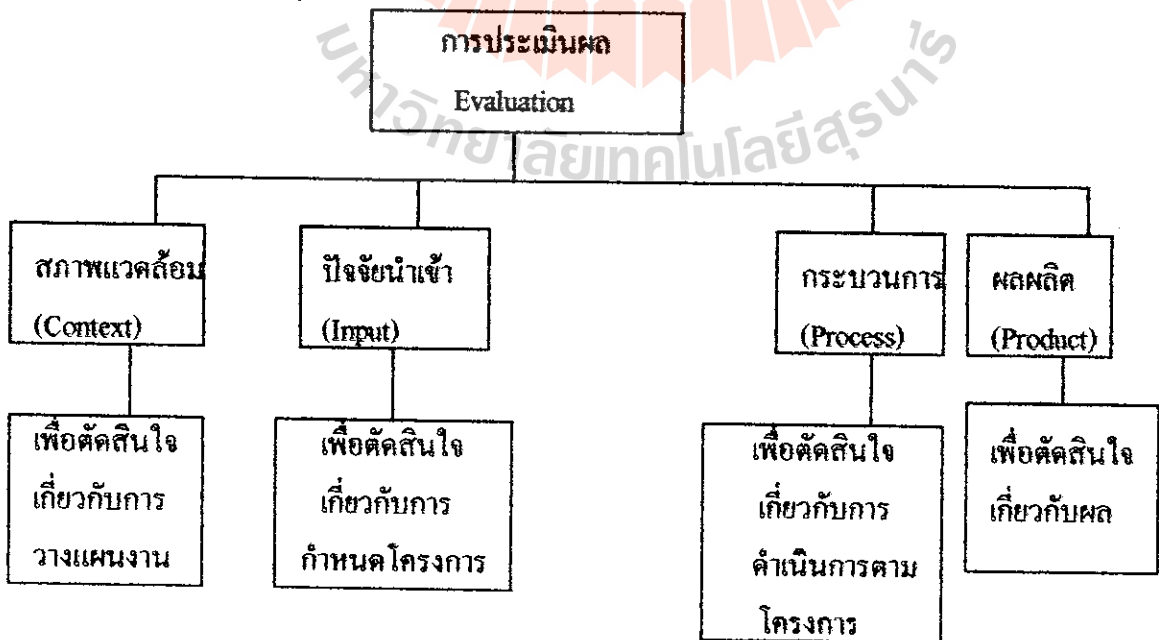
การที่เราจะทราบว่าโครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดต้องอาศัยวิธีการประเมินผลลัพธ์ (Effective Evaluation) ของโครงการซึ่งเป็นการศึกษาว่าผลลัพธ์ที่ปรากฏนั้นบรรลุ

ตามวัตถุประสงค์นั้นหรือไม่เพียงใด หรือที่บางคนเรียกว่าเป็นการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) การประเมินประสิทธิผลต้องการที่จะเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับ ผลผลิตที่ได้ออกมา (Output) มีความแตกต่างอย่างไรบ้าง ถ้าผลผลิตที่ได้รับตรงตามเป้าหมายก็ถือว่าบรรลุเป้าประสงค์หรือโครงการนี้มีประสิทธิผล (Effectiveness) อย่างไรก็ตามแม้ว่าโครงการจะบรรลุเป้าประสงค์หรือประสิทธิผล แต่ก็มิใช่ว่าจะเป็นโครงการที่ดีเสมอไปเนื่องจากในปัจจุบัน ปัจจัยการผลิตวัสดุอุปกรณ์ค่าใช้จ่าย ตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินการล้วนเป็นสิ่งจำเป็น โครงการที่ดีนอกจากจะต้องบรรลุประสิทธิผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้แล้ว ยังจะต้องประหยัดทั้งในเรื่องระยะเวลาและงบประมาณวิธีการวัด หรือตรวจสอบก็คือ การเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้หรือเกิดขึ้นจากโครงการกับปัจจัยนำเข้า

รูปแบบการประเมินผลของ Stufflebeam

CIPP Model เสนอโดย Daniel L. Stufflebeam แห่งมหาวิทยาลัย Ohio State สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็น Model ที่ได้รับความสนใจจากนักประเมินเป็นอย่างมากในปัจจุบัน คำว่า CIPP เป็นคำย่อของคำว่า Context , Input , Process และ Product รูปแบบของการประเมินโดย CIPP Model นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและหรือสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการประเมินนั้นมุ่งประเมินจากสิ่งที่จะประเมิน 4 ประการด้วยกันคือ 1) สภาพแวดล้อม (Context) เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของโครงการ 2) ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบโครงการ 3) กระบวนการ(Process) เพื่อประเมินขั้นตอนในการดำเนินการตามโครงการ 4) ผลผลิต (Product) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามโครงการ ซึ่งอาจจะสรุปให้อยู่ในแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินโดยซีพีพี

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังนี้

1. วิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการเก็บข้อมูลด้านภาคสนาม ได้แก่ การลงพื้นที่สำรวจ การเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการและการสัมภาษณ์ บุคคล กลุ่มบุคคล คริวเรือนเป้าหมาย สัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร. ต่าง ๆ) และเก็บข้อมูลจากการสนทนาผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้รู้ในหมู่บ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลจากการประชุมระหว่างคณะกรรมการกองทุนกับสมาชิกกองทุน เก็บข้อมูลจากการสังเกตโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย เอกสารทางราชการ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 , ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เอกสารบรรยายสรุปจากหน่วยงาน อบต. , เอกสารข้อมูล กชช 2 ค. และ จปฐ. จากหน่วยงานพัฒนาการอำเภอ เป็นต้น และทำเนียบสมาชิกบ้านปากกล้วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบรายงาน (บร. ต่าง ๆ)

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้ได้แก่

1. คริวเรือน โดยศึกษาจากหัวหน้าคริวเรือนหรือสมาชิกในคริวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลได้ทุกคริวเรือน มีจำนวนทั้งสิ้น 53 คริวเรือนเพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
2. บุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ สมาชิกในชุมชนที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 28 คน เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
3. กลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 49 คน เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของผู้กู้
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุน จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกองทุนและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative) การวิเคราะห์จากแนวคิดความคิดทฤษฎีและจัดกลุ่มข้อมูลหาความสัมพันธ์เชิงตรรกะเพื่ออธิบายข้อมูลเชิงคุณภาพ
- วิธีเชิงปริมาณ (Quantitative) ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (discriptive) โดยใช้สถิติแบบง่าย ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และการแจกแจงความถี่ในการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะ ได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ทราบถึงสภาพแวดล้อมของโครงการและลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
3. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
4. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้กู้ กองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
5. ได้ทราบถึงข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงโครงการฯ ในกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
6. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำโครงการ ในลักษณะเดียวกันในโอกาสต่อไป

ไป

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารหลักวิชา และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาไว้ซึ่งจะเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ จีพีพีโมเดล
 8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 9. แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนราชการเอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเอง

เองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการไม่เกิน 3 คน และให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

การพ้นจากตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมคณะกรรมการ ต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก หนึ่งคนให้มีหนึ่งเสียง ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์กองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
8. ออกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหาร อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบปีละครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน

5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน

6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

8. สนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9. ดำเนินการหรือมอบหมายหน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานต่อคณะกรรมการ

11. ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้อนุกรรมการอำเภอที่ได้รับมอบหมายได้ประชาสัมพันธุ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าใจแนวทางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

2. จัดให้มีการจัดเวทีประชาคม เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อเปิดเวทีประชาคม

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ให้คณะกรรมการด้วยกันเลือกกันเองเป็นประธาน รองประธาน เหนียวินุกและเลขานุการ

4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องมีคุณสมบัติ ตามวรรค 5 ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
 2. บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท
 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
 7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การหรือหน่วยงานที่สังกัด
 8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออก
5. กรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันมิได้
 6. เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี ให้จับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด แล้วจัดให้มีการคัดเลือกผู้เข้าดำรงตำแหน่งแทนคณะกรรมการที่พ้นวาระ

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอบางละมุง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนและวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้ ตามแบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบข.2) ส่วนที่ 2 ข้อ 1,2,3 และแบบ กทบ.1

2. คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบข.2) ส่วนที่ 2 ข้อที่ 4 และแบบ กทบ. 1

3. ความรู้/ ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนฯ ของคณะกรรมการกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบ. 2) ส่วนที่ 2 ข้อ 4 ส่วนที่ 5 ข้อ 1-5 และข้อ 10

4. ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนฯ ตามแบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบข. 2) ส่วนที่ 3 ข้อ 1,2 และข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบข. 2) ส่วนที่ 4 ข้อ 1,2,3,5

6. สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน ตามแบบขอขึ้นทะเบียน (กทบ.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วยตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 36 หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ประกอบด้วย

1. เพื่อเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของประชาชนด้านการพัฒนาความคิดริเริ่มในการประกอบอาชีพและการแก้ไขปัญหาของตนเอง

2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถในการจัดการบริหารเงินทุน

3. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุน

4. เพื่อกระตุ้นให้เสริมธุรกิจดีขึ้น

5. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

เงินกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ประกอบด้วย

1. เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ

2. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค
3. เงินกู้ยืม
4. ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
5. เงินฝากตั้งจะและเงินฝาก
6. เงินค่าหุ้น
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
8. เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่กองทุนกำหนด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

สมาชิกกองทุน ประกอบด้วย

1. กลุ่ม คือ สมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้าน 1 ปีขึ้นไป จำนวนสมาชิกกลุ่มจะต้องมี 15 คน
 2. องค์กรชุมชนหรือ อสม. แม่บ้าน ชาวชนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
 3. บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อายุ 20 ปีบริบูรณ์
5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ดังนี้
1. ยื่นใบสมัครตามแบบที่กองทุนกำหนด
 2. เสียเงินค่าสมัคร / ค่าธรรมเนียม จำนวน 20 บาท/ราย
 3. ประธานกรรมการกองทุนลงชื่อรับรอง
 4. ต้องมีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์
 5. ครว้เวื่อนหนึ่งสมัคร ได้ 1 หุ้น ตามทะเบียนบ้าน

6. การพ้นจากการเป็นสมาชิก

สมาชิกกองทุนพ้นจากการเป็นสมาชิกเมื่อ

1. ตาย คือ ถ้าตายกลุ่มจะคืนเงินที่ลงทุนให้กลับคืน
 2. ลาออก คือจะไม่คืนเงินให้แล้วแต่กรณีกรรมการจะพิจารณา
 3. ต้องโทษให้ล้มละลายหรือจำคุก
 4. ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกองทุน
7. คณะกรรมการบริหารกองทุน

คณะกรรมการบริหารกองทุน มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งกรรมการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

8. คุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารกองทุน ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
 2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนามีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก
 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระ ตามรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการองค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
 8. ไม่เป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
 9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งกรรมการกองทุนต่าง ๆ
 10. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเงินตั้งจะออมทรัพย์ของหมู่บ้าน
9. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
 2. ออกระเบียบ ข้อบังคับหลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและจะต้องได้รับความเห็นจากสมาชิก
 3. รับสมัครสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชนและบุคคลธรรมดา
 4. ดำรวจจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
 5. พิจารณาการให้เงินกู้และติดตามเงินกู้คืน
 6. ทำนิตกรรมสัญญาหรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขของกองทุน
 7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิก
 8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรรดอกผล ผลตอบแทนแก่กองทุน

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

10. คณะกรรมการบริหารกองทุน จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารกองทุน มีดังนี้

1. ตาย

2. ลาออก

3. คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

4. ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

5. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

6. คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากขาดคุณสมบัติ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตาม หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา

2. คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้อย่างละ 20,000 บาท

3. ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการ 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

4. ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบ

5. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

6. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน

7. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

8. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ผ่อนชำระหนี้

9. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์โดยนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

ในการกู้ยืมเงินของกองทุนของสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน ประเภทการกู้ยืมมีดังนี้

การเกษตร ค้าขาย เปิดร้านซ่อมเครื่องยนต์และช่างอื่น ๆ จำนวน 1,000,000 บาท

2. คณะกรรมการกองทุนพิจารณา

3. คณะกรรมการกองทุนอนุมัติ

4. ทำสัญญา

5. เปิดบัญชีออมทรัพย์

6. หลักประกันในการกู้ยืมเงินกองทุน ประกอบด้วย

1. บุคคล

2. หลักทรัพย์

7. ผู้มีสิทธิกู้ยืมเงินต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นสมาชิกกองทุน

2. ไม่มีหนี้ค้างชำระกองทุนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน

3. เงื่อนไขอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

8. การส่งคืน เงินกู้ยืมและกำหนดอัตราดอกเบี้ย ดังนี้

1. การส่งคืน เงินยืมให้ชำระคืนภายใน 31 มี.ค. ของทุกปี

2. การคิดอัตราดอกเบี้ยคิดร้อยละ 12 บาท/ปี

3. หากผู้กู้ยืมผิดสัญญาไม่ชำระคืนตามสัญญาจะต้องถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น

4. ถ้ากรณีมีเหตุสุดวิสัยไม่สามารถชำระคืนได้ตามกำหนดให้คณะกรรมการเรียก

ประชุมสมาชิกเพื่อประชาคมอนุมัติ

9. มาตรการในการดำเนินการกรณีสมาชิกไม่ชำระเงินกู้ยืมคืน

1. ให้ประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ออก ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้ง

หมด

2. ให้ประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกภายใน 30 วัน หลังจาก

วันยกเลิกสัญญา

3. ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เป็นระยะเวลา 2 ปี

4. ดำเนินการตามกฎหมาย

10. มาตรการกรณีสมาชิกรายใหม่ไปดำเนินการไม่ตรงตามโครงการที่ขอกู้ยืม

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยทันที

ที่

2. ให้ประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกภายใน 30 วัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา

วันยกเลิกสัญญา

3. ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

4. ดำเนินการตามกฎหมาย

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวังพิริยานุวัฒน์, บรรณาธิการ), 2528 : 184-194 ดังนี้
แบบจำลองชีพท์จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม

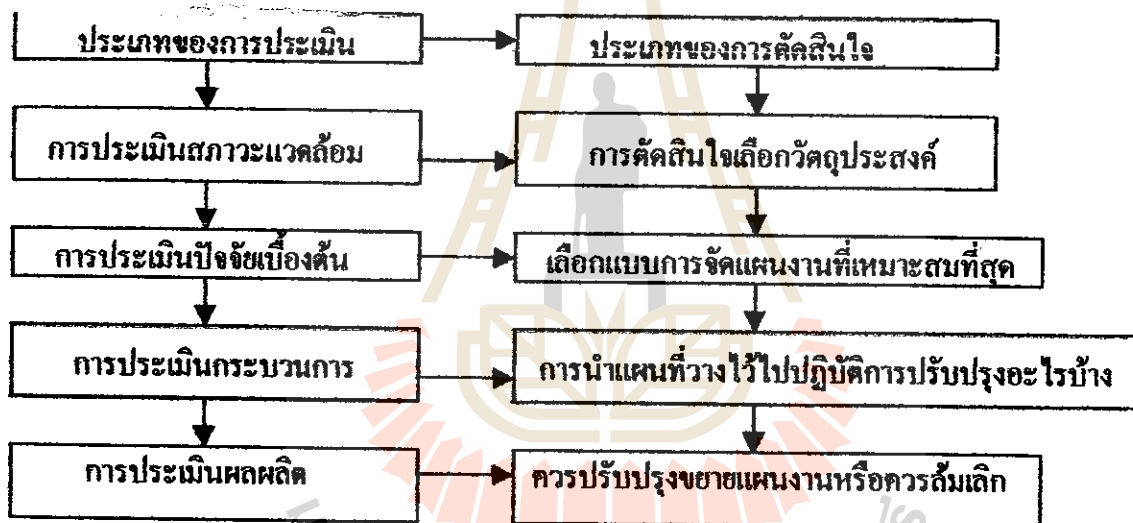
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจ และคุณผลสำเร็จของโครงการ มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทำไปของการประเมินผลผลิต คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลอง ซิปป์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

2. รูปแบบการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล (เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2528: 78-80) การประเมินผล 4 ประเภทของแบบจำลองซิปป์ (Cipp Model) คือ

1. Context Evaluation (การประเมินบริบท) การประเมินเนื้อความเป็นการประเมินพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ

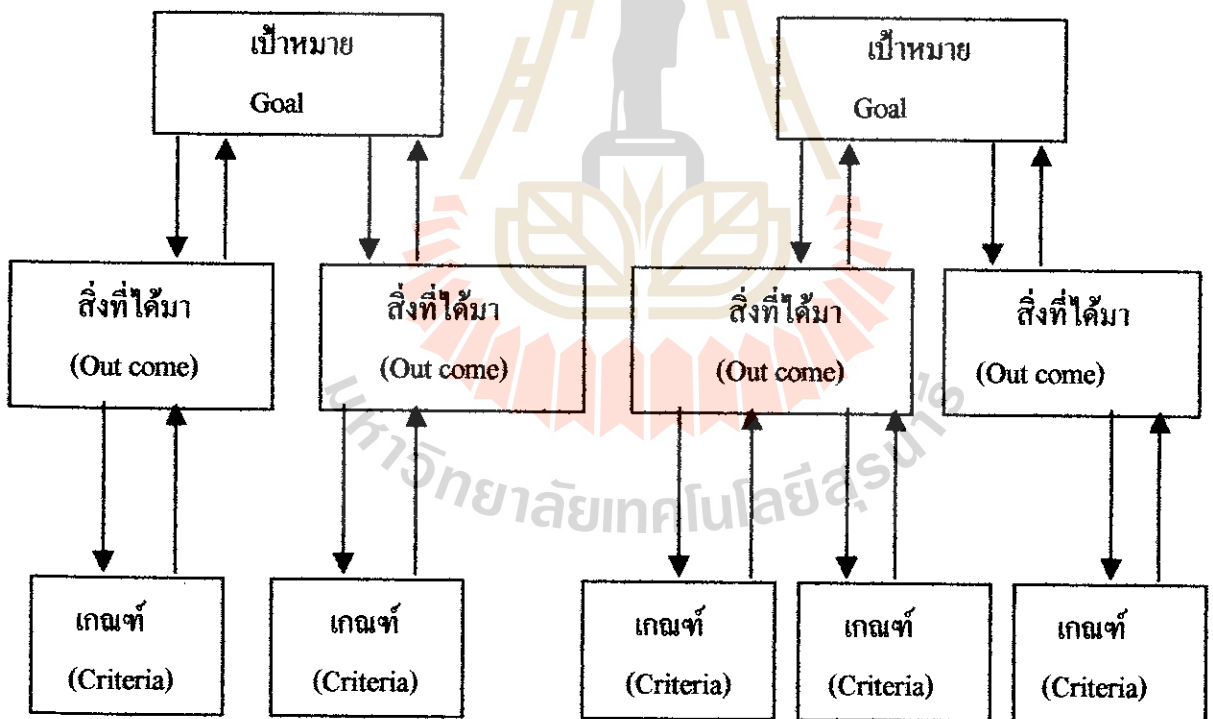
2. Input Evaluation (การประเมินตัวป้อนเข้า) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยความสะดวกให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการคือบรรลุเป้าหมายของโครงการ

3. Process Evaluation (การประเมินผลกระบวนการ) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาว่าสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติสำหรับ โครงการว่าจะดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้อย่างไร

4. Product Evaluation (การประเมินผลผลิต) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้คือ ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน (absolute or relative Standards) ที่เลือกไว้ นอกจากนี้ อาจอาศัยรายงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก (Context Input and Process Evaluation)

สำหรับสิ่งที่ได้จากโครงการและเกณฑ์ที่ใช้สำหรับประเมินผล (Out Comes and Criteria) นั้น อาจแสดงในรูปย่อ ๆ ที่เรียกว่า The triangle of inference in valuation (Donald and Ernest, 1975) ดังต่อไปนี้

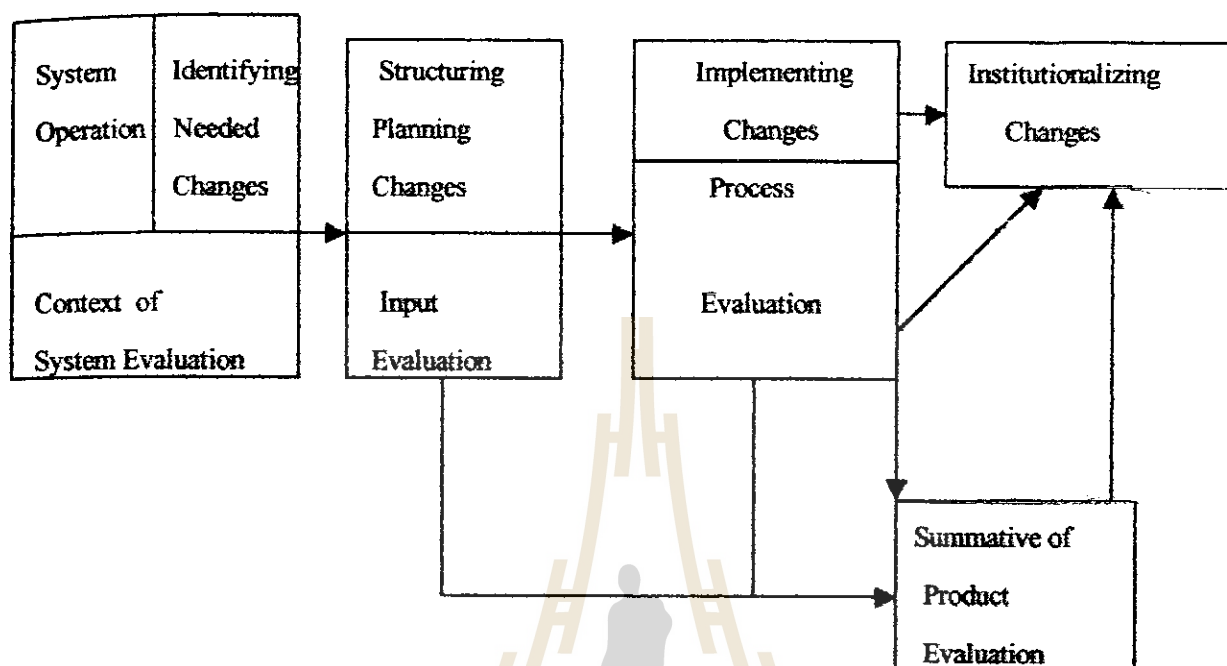
แผนภาพที่ 3 เกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลรูปแบบของซีพีพี

↓ Steps in research planning

↑ Steps in interpreting research results

แผนภาพที่ 4 การพัฒนาโครงการและการใช้ประเภทการประเมินผลตามแบบจำลองชีพ
Stufflebeam (1971)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทันการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่าง อีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสรักษาทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่สม

ควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้วิจัยเป็นเครื่องมือและผู้จบหลักสูตร จะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวทางหนึ่ง

สรุปผลการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประ โยชน์ต่อบัณฑิตและกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

ด้านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีบัณฑิตเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านบัณฑิตที่ยังไม่มีงานทำ

1. บัณฑิตมีรายได้และมีงานทำ โดยเฉพาะบัณฑิตยากจนในชนบท

2. บัณฑิตได้เพิ่มศักยภาพและยกระดับการศึกษาให้มีทักษะในการบริหารจัดการ

โดยได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ

9. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน

9.1 คำจำกัดความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยิวคณ์ วุฒิมณี (2526:20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท เพื่อแก้ไขปัญหานานาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ด้อยได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ภูมิธรรม เวชชัย (2528) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนน่าจะ หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการ และควบคุมการใช้และกระจาย

ทรัพยากรและปัจจัยทางการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและได้พัฒนาการรับรู้ภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจ การกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง

สทานิษฐ์ บุญชู (2530:68) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนสามารถที่จะรวมตัวของเขาเองในการแสวงหาแนวทางในการตอบสนองด้วยการวางแผน การบริหารการจัดการ ในการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและท้องถิ่นให้ดีขึ้น

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง บทบาทสำคัญของประชาชนที่ร่วมระดมความคิด เพื่อพิจารณาตัดสินใจ ต่อการดำเนินงานกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการหาหนทางต่อการพัฒนาการรับรู้ภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกมาในรูปของการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

9.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน

พื้นฐานของการพัฒนาชุมชนก็คือ การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนเพื่อจะได้มีอำนาจตัดสินใจ และแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนนั้น Marry G. Ross (1979:158-178) กล่าวว่า มีผลมาจากความเห็นต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงความเห็นต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นความเห็นชอบของส่วนใหญ่ที่ว่า จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ

เหตุผลเบื้องต้นที่คนเข้ามารวมกันนั้น ก็เพราะตระหนักว่าการกระทำใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานในนามของกลุ่มหรือกระทำโดยผ่านองค์การ (Organization) ซึ่งองค์การนั้นจะเป็นสื่อ นำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นสัมฤทธิ์ผล

ข้อสมมติ (Assumption) 3 ประการ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ

1. ประชาชนในชุมชนนั้นจะต้องเข้าร่วมอย่างแข็งขันในการเปลี่ยนแปลงงานชุมชน

2. ประชาชนควรมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

3. การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นไปในลักษณะขององค์กรประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วม 3 ประการคือ

1. ความมีอิสระที่จะเข้าร่วม (Freedom to participate quotonoty)

2. ความสามารถที่จะเข้าร่วม (Abillty participate)

3. ความเต็มใจที่จะเข้าร่วม (Willingness to participate)

โดยที่ปรากฏอย่างชัดเจน โดยทั่วไปว่า ในกิจกรรมของชุมชนนั้นประชาชนจะไม่เข้าร่วมทุกคน คนจำนวนมากอาจจะไม่สนใจต่อโอกาสในการเข้าร่วมเลย การเปลี่ยนแปลงในชุมชนจะมีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงนั้นประชาชนทั้งหมดได้ร่วมมือร่วมใจกันก่อให้เกิดหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้นการมีส่วนร่วมอาจจะพิจารณาได้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือปัญหาแต่ละเรื่องแต่ละปัญหา โดยเฉพาะไม่ได้หมายถึงทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในทุกเรื่อง จะเห็นได้ว่า บางคนอาจจะไม่สนใจที่จะเข้าร่วมในบางกิจกรรมเลยเพราะไม่ตรงกับความสนใจหรือผลประโยชน์ของบุคคลผู้นั้น หรือบางคนอาจจะเข้าร่วมในตอนแรกและถอนตัวออกไปเพราะไม่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์โครงการ หรือผู้เข้าร่วมอื่น ๆ ก็เป็นได้

การดำเนินงานพัฒนาชุมชนหากขาดการมีส่วนร่วมในระยะแรกแล้วจะมีผลต่อการดำเนินงานต่อไป ฉะนั้นองค์กรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรมีหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

9.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม (Dimension of participation)

ลักษณะของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วม (Preequisites of kparticipation)

Marry G. Ross (1979) ได้เสนอความเห็นว่าการที่ประชาชนจะเข้าร่วมได้จะต้องมีพื้นฐานที่จำเป็นคือ

1.1 มีความรู้กว้างขวาง และมีภูมิหลังที่ทำให้สามารถแยกแยะจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่าง ๆ

1.2 มีความสามารถที่จะเรียนรู้และตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วรวมทั้งความสามารถที่จะใช้ประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถศึกษาด้วยตนเอง รู้จักถ่วงดุลประโยชน์จากเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติ

1.3 ความสามารถที่จะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนนั้น John M. Cohen และ Norman T. Uphoff (1977:18-19) ได้เสนอถึงบริบท (context) ของการมีส่วนร่วมว่า การวิเคราะห์และจัดการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากด้วยได้แก่

1.3.1 ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เช่น ฤดูกาลผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับน้ำฝนอุณหภูมิและสภาพภูมิประเทศและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่ประชาชนอยู่กันอย่างกระจายอาจมีผลต่อการเข้าร่วมประชุม

1.3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความพอเพียงหรือความขาดแคลน
ในปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน ทุน แรงงาน รวมทั้งการพัฒนาทักษะ การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร

1.3.3 ปัจจัยทางการเมือง จะต้องไม่คาดหวังว่าจะเกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในบรรยากาศซึ่งอุดมการณ์แห่งชาติไม่สนับสนุนประชาธิปไตย

1.3.4 ปัจจัยทางสังคม การแบ่งชนชั้นในทางสังคม รูปแบบของครอบครัว เช่น ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย เครือญาติ องค์การทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนา อาจจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3.5 ปัจจัยทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะต่าง ๆ ต่ออำนาจหน้าที่ ความเชื่อที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความเสมอภาคทางสังคม อาจมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของคนยากจน หรือการริเริ่มกิจกรรมด้านสตรีอาจจะคิดเงื่อนไขที่สภาพทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

1.3.6 ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ที่ล้มเหลวในอดีต อาจจะมีผลให้ประชาชนไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น สหกรณ์

2. ชนิดหรือแบบการมีส่วนร่วม (Types of participation)

ชนิดหรือแบบของการมีส่วนร่วมอาจจะจำแนกพิจารณาได้ ดังนี้

2.1 จำแนกตามสถานภาพของการเข้าร่วม ได้แก่ ตำแหน่ง หน้าที่ บทบาท เช่น ผู้นำ กรรมการ สมาชิก ผู้ปฏิบัติ ผู้รับผลประโยชน์ เป็นต้น

2.2 จำแนกตามปัจจัยนำเข้า (Input) ของผู้ร่วม เช่น ร่วมออกแรงงาน วัสดุ เงิน สิ่งของ ความคิด ฯลฯ

2.3 จำแนกตามขั้นตอนของการร่วม อาจจะพิจารณาจากขั้นตอนของการปฏิบัติงานเริ่มตั้งแต่การระบุปัญหาจนกระทั่งถึงการประเมินผล

แม้ว่าชนิดหรือแบบของการมีส่วนร่วมข้างต้นจะมีได้แสดงลักษณะของการมีส่วนร่วมทั้งหมด แต่ก็ยังเป็นเครื่องบ่งชี้ในเรื่องของ Social participation ได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และการแสดงออกของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนนั้น ๆ

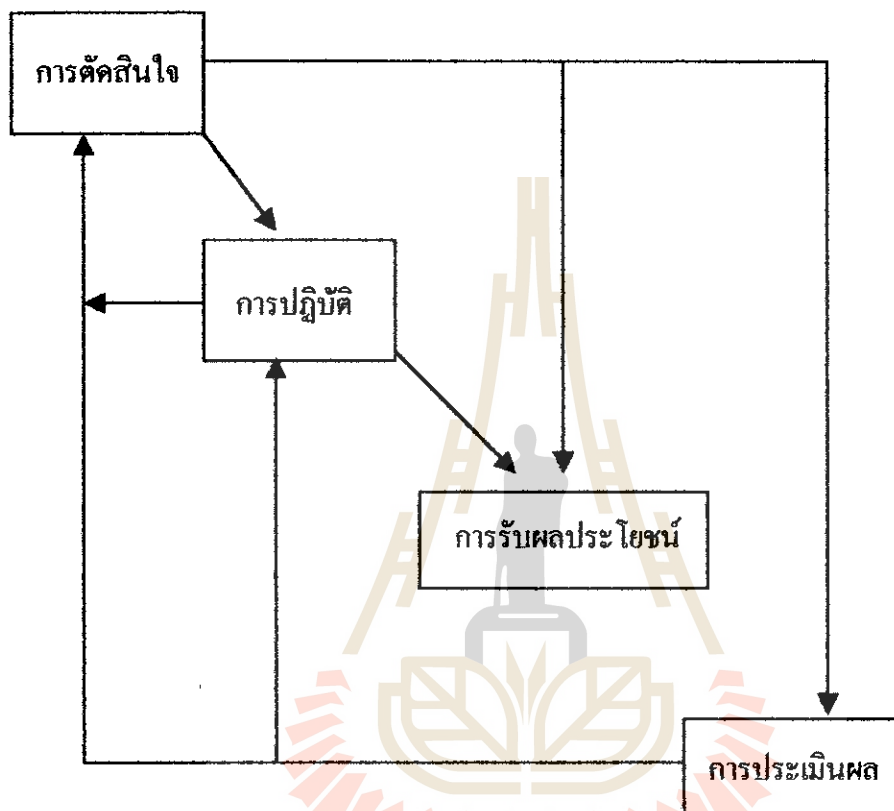
นอกจากนี้ Cohen and Uphoff (1977:20) ให้ความสำคัญแก่ประเภทหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขั้นตอนเหล่านี้มีได้เกิดขึ้นโดยสามัญ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff

ในภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็เกี่ยวข้องกับการกระจายผลประโยชน์และการให้หรือไม่ให้โอกาสที่จะประเมิน

จากการลงมือปฏิบัติงานก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ ผู้ที่เข้าร่วมในการดำเนินงานก็ย่อมจะมีสิทธิได้รับประโยชน์

การพิจารณาผลจากการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและรูปแบบ ก็คือ การประเมินผลนั่นเองและการประเมินผลก็จะให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการตัดสินใจและการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ

3. ประเภทของผู้เข้าร่วม (Participants)

ประเภทของผู้เข้าร่วม (Participants) นั้น suttan และ Kolaja อ้างใน Marry G. Ross (1979) ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 ผู้ปฏิบัติการ (Actors)

3.2 ผู้รับประโยชน์ (Recipient)

3.3 สาธารณชน (Public)

นอกจากนี้ Sandors อ้างใน ปาริชาติ วลัยเสถียร (2527:6) ได้แบ่งผู้เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนเป็น 4 ประเภทคือ

1. ผู้นำท้องถิ่น

2. ผู้มีความรู้ในด้านวิชาชีพในชุมชน

3. ผู้มีความรู้ด้านวิชาชีพจากภายนอกชุมชน

4. ผู้มีประสบการณ์พัฒนาชุมชน

ในประเภทแรกคือ ผู้นำท้องถิ่นซึ่งมีคุณสมบัติต่าง ๆ กัน มีความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาชุมชน มีเวลาและพลังความสามารถที่จะร่วมงาน ในประเภทที่สองคือ ผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาชีพในชุมชนจะพยายามพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาที่เป็นความต้องการของชุมชน เช่น การศึกษา ศาสนา วิศวกรรม เป็นต้น และประเภทที่สามคือ ผู้ที่มีความรู้ในวิชาชีพจากภายนอกชุมชนมักจะมุ่งทำงานในเฉพาะ โครงการที่มีความสำคัญพิเศษ เพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ส่วนประการสุดท้าย ผู้มีประสบการณ์พัฒนาชุมชนนั้น อาจเรียกว่าเป็นนักพัฒนาเอนกประสงค์ (Multi-purpose C. D. Worker) เป็นผู้ชำนาญการทั่วไป (Generalist) ที่ประสานงานกับทุกฝ่ายได้แต่ในกระบวนการพัฒนาชุมชนจะถือได้ว่า ผู้มีประสบการณ์พัฒนาชุมชนนั้นเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ (Specialist)

4. ความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกับท้องถิ่น (Relationships of participant to locality)

ความสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกับท้องถิ่นนั้น จะต้องทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยเป็นประการแรก ลักษณะความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับธรรมชาติขององค์การพัฒนาชุมชนกับชุมชนที่องค์การนั้นเข้าไปทำงานด้วยผู้ที่เข้าร่วมอาจจะเป็นได้ทั้งคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนของตนเองหรืออาจจะเป็นบุคคลภายนอกที่มีประสบการณ์เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมด้วย แต่ถ้าหากปรากฏว่าผู้ร่วมงานอย่างแข็งขันส่วนมากนั้นเป็นบุคคลภายนอกก็จำเป็นต้องเร่งเร้าให้มีการสร้างและพัฒนาผู้นำภายในท้องถิ่นมาให้ได้

ในกรณีศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางสังคมนี้มีประเด็นเกี่ยวข้องที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมที่มีความแตกต่างในลักษณะต่าง ๆ นั้นเองทำให้ผลการตัดสินใจของกลุ่มสะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์และอาคติของสมาชิก ผู้ซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทนของคนกลุ่มใหญ่ การมีส่วนร่วมจะจำกัดในหมู่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงเท่านั้น

2. แนวโน้มที่จะกีดกันประชาชนบางกลุ่มไม่ให้เข้าร่วม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ยากจน ความไม่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมนี้ทำให้ต้องย้อนกลับมาพิจารณาถึงข้อสมมติ 3 ประการ ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชนที่ไม่สามารถให้ประโยชน์แก่ทุก ๆ คนในชุมชนได้ อาจจะได้รับคัดค้านจากผู้ไม่มีผลเสียจากโครงการนั้น และทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชน การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของชุมชนนั้น นับได้ว่าเป็นการริเริ่มโดย Floud Hunter จากหนังสือเรื่องโครงสร้างอำนาจของชุมชน (Community Power Structure) มีสาระว่าการตัดสินใจและการดำเนินงานของชุมชนนั้นมักจะทำโดยคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้นำของชุมชนและมีอิทธิพลครอบงำชุมชน

การศึกษาภาวะผู้นำชุมชนใน มหาวิทยาลัย Syracuse, New York อ้างในปาริชาติ วลัยเสถียร (2527:9) พบว่าการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลจะไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยตรงในการตัดสินใจของชุมชน ยกเว้นแต่ชุมชนหรือหมู่บ้านขนาดเล็ก การขยายการมีส่วนร่วม ร่วมอย่างกว้างขวางเป็นเรื่องยากของพัฒนาชุมชนต้องพยายามรวบรวมผู้เข้าร่วมทั้งการมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ "Board Participation" เพราะการตัดสินใจใด ๆ ของชุมชน จะมีผลต่อชุมชนทั้งหมดผู้ที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นอาจเป็นเพราะถูกกีดกันออกจากกระบวนการตัดสินใจ บางคนอาจจะอยู่อย่างเฉยเมยซึ่งดูจะเป็นลักษณะธรรมดาแต่คนส่วนใหญ่ที่เฉื่อยชาไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมอาจเป็นเพราะเขาขาดโอกาสที่จะเข้าร่วม ชนกลุ่มน้อย และคนยากจนมักจะถูกปิดกั้นโอกาสที่จะเข้าร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการพัฒนาชุมชน

5. ขั้นตอนของการจัดองค์กรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Stage of organization as they relate to participation) การจัดองค์กรจะเกิดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอันหนึ่งอันใด โดยเฉพาะนั้นจะมีพัฒนาการอยู่ 3 ขั้นตอนคือ

5.1 ขั้นรวมตัว (The initial stage of organization) อาจจะมีผู้เข้าร่วมไม่กี่คน นับเป็นจำนวนน้อยกว่าในขั้นอื่น ๆ จัดได้ว่าเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มการหรือผู้ก่อตั้ง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักชุมชน

จนเป็นอย่างดีและระดมความคิดอย่างหนักหน่วงการปูพื้นฐานของงาน ตลอดจนรู้ว่าควรจะชักชวนผู้ใดมาร่วมงานอีกในขั้นต่อไป

5.2 ขั้นดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผล (The taste accomplishment stage) เป็นขั้นที่จะต้องขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องมีการระดมจนมากถึงที่สุดขีดให้มีฐานกว้างที่สุด ในหลายกรณีการที่มีผู้เข้าร่วมมากก็ถือได้ว่าเป็นการสัมฤทธิ์ถึงจุดหมายปลายทางของงานในตัวเองอยู่แล้ว

5.3 ขั้นปฏิบัติการต่อเนื่องหรือสลายตัว (The stage of continuity or discontinuity) หากกิจกรรมนั้นจบสิ้นในตัวเอง ผู้เข้าร่วมอาจจะสลายตัวไปร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ โดยทั่วไปการรวมตัวกันเพื่อจะดำเนินการใดให้บรรลุผลสำเร็จแล้วนั้นมักจะไม่ได้สลายตัวแต่จะเริ่มงานชิ้นใหม่ ผู้ที่เข้าร่วมอาจจะมีการสับเปลี่ยนถอนตัวออกบ้างตามความสนใจและผลประโยชน์ ผู้นำเก่าอาจจะลาออกผู้ที่เข้ามาใหม่อาจจะไม่รู้เกี่ยวกับประวัติของการริเริ่มตั้งแต่แรกก็ได้ ลักษณะของการเข้าร่วมของปัจเจกบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

กล่าวโดยสรุป ประชาชนในชุมชนจะต้องเข้าร่วมอย่างแข็งขันในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนนั้นเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงต้องดำเนินไปในวิถีทางประชาธิปไตยเต็มไปด้วยความสมัครใจโดยถือว่าทุกคนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในกระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงานเป็นอย่างมาก

9.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้นำสังคมและขบวนการท้องถิ่น

ข้อเขียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมนั้นแม้ว่าจะดูกว้างขวางแพร่หลายแต่ก็มักจะจำกัดการพิจารณาการมีส่วนร่วมในองค์การมากกว่าการมีส่วนร่วมในชุมชน การศึกษาส่วนใหญ่พบว่าการมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทางเศรษฐกิจและสังคมสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่าก็มักจะมีโอกาสในการเข้าร่วมสูงกว่า

การมีส่วนร่วมมักจะวัดกันเพียงแค่ว่า “การเป็นสมาชิก” ซึ่งเป็นการวัดที่คับแคบมากเพราะจะบ่งบอกเพียงว่าบุคคลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแต่ไม่ได้ชี้รายละเอียดใดเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขตที่บุคคลนั้นเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะของการประเมินมีลักษณะเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 ระบบ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและครัวเรือน
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ จีพีพีโมเดล (CIPP MODEL) ในที่นี้จะกล่าวถึงรูปแบบการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมินของสกริฟเวน (Skiven's Evaluation Ideologies and Model)

สกริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “ การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินออกเป็น

2 ประเภท ได้แก่

1.1 การประเมินชี้แจงเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของ โครงการหรือไม่ โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ

1. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการเพื่อนำไปใช้เป็นแนวในการพัฒนาการดำเนินการ โครงการระยะต่อไป

2 การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

1.2 การประเมินที่ไม่ชี้แจงเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้นแต่นำผลกระทบอื่น มาร่วมพิจารณาในการตัดสินคุณค่าด้วยระบบคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่าอันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพในส่วนที่จะ ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้นคือการพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนินการ โครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างมาก

นอกจากนี้สตรีทเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิจุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ โครงการ

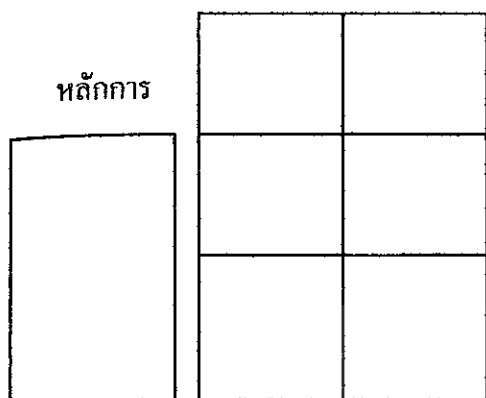
2. การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. รูปแบบการประเมินของสแตก (Stake 's concept and mode of Evaluation) สแตก ได้กล่าวถึง การประเมิน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมิน เคาทแนนซ์

(Sthke 's Counntenance model) คังแผนภูมิ

ความคาดหว้ง สั๊งที่เก็คซึ้นจรั้ง

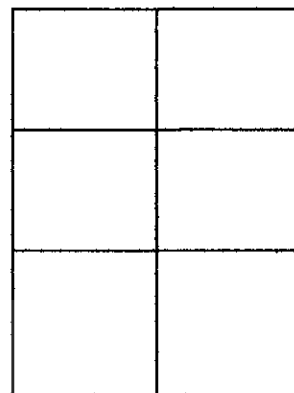
มาตรฐาน การคัคซึ้นใจ

ป้งจ้ยเบ็องตั้น

การปฎิบัตั

ผลผลัค

เมตริกบรรยาย

เมตริกคัคซึ้นจรั้ง

แผนภาพที่ 6 เมตริกบรรยายและเมตริกคัคซึ้นจรั้ง

จากแผนภูมิสเตค ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่
 มิติที่ 1 มิติในแนวตั้ง จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ (Antecedents) หมายถึง สภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนินการโครงการ

การโครงการ

2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มิติที่ 2 มิติในแนวนอน ที่จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

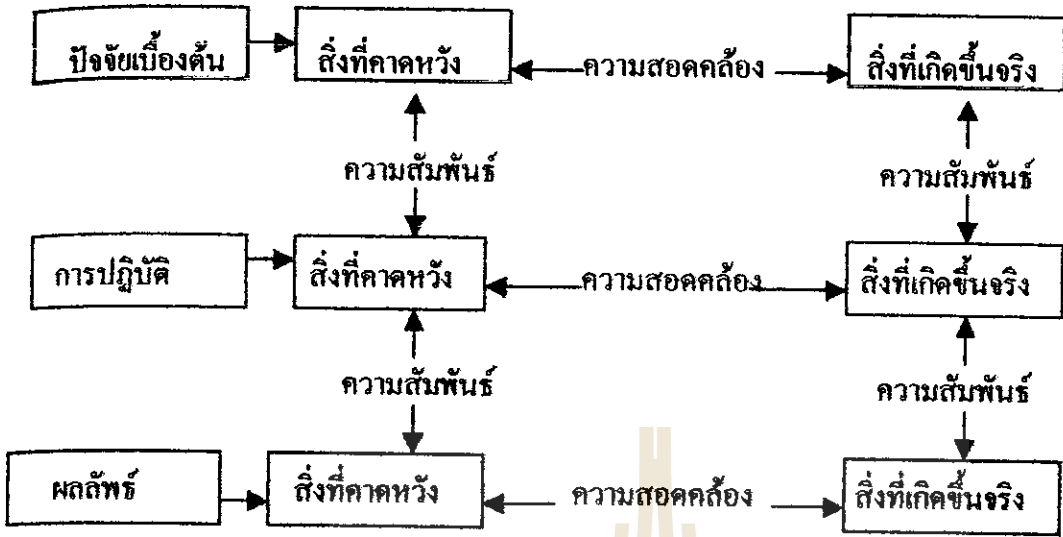
2.1 ส่วนของการบรรยาย (Description) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2 ส่วน ได้แก่

1. ความมุ่งหมายที่คาดหว้งหรือต้องการให้เกิดขึ้น
2. ผลที่เกิดขึ้นจริง

2.2 ส่วนของการคัคซึ้นใจ (Judgment) หมายถึง สภาพของการคัคซึ้นใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2-ลักษณะ ได้แก่

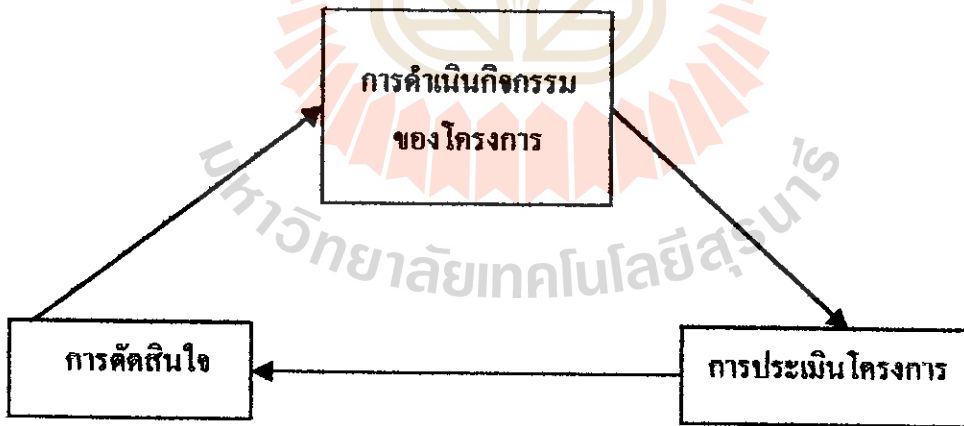
1. มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับใด

2. การคัคซึ้นใจ เป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสเตคได้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องของการใช้เมตริกทั้งสองคังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 7 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง

3. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeame 's Cipp model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการทั้งการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภาพที่ 8 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

- สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ
- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
 - ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และศัพท์เฟิลบิม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิปป (Cipp model) ที่มาจากอักษรอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของ โครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นการขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

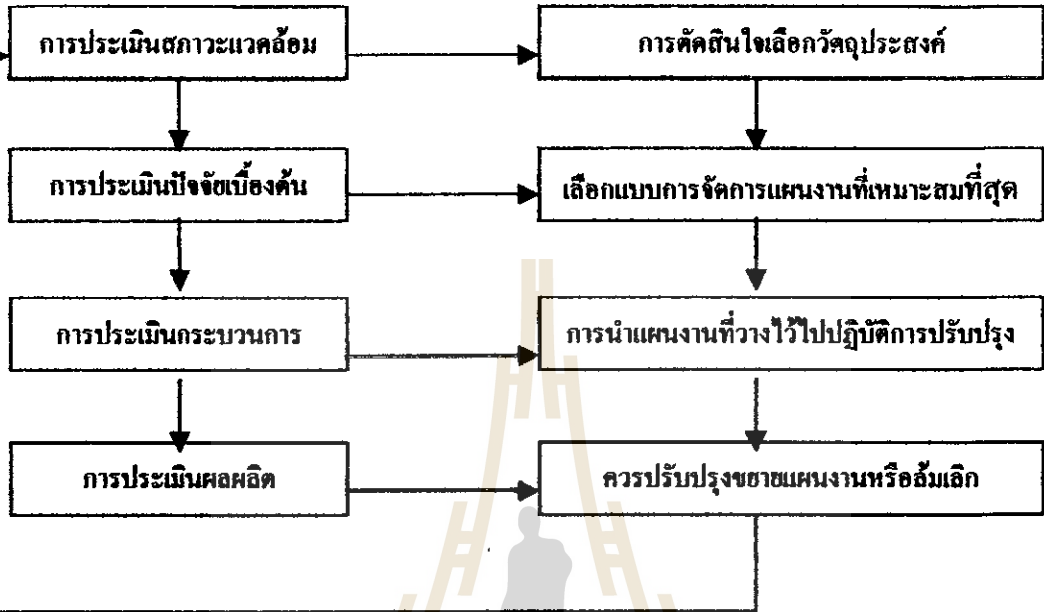
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และศัพท์เฟิลบิม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภาพ

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

ประเภทของการประเมิน

ประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลองชีพ
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

สำหรับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านปากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จะประกอบไปด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- C = Context คือ บริบทหรือสถานะแวดล้อม
 I = Input คือ ปัจจัยนำเข้า
 P = Process คือ กระบวนการ
 P = Product คือ ผลผลิต

สิ่งที่จะต้องประเมินมี 2 ระบบ สมมติให้เป็นระบบ A และระบบ B ซึ่งระบบ A จะเป็นหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล สำหรับระบบ B จะเป็นหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้อยู่แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ เป็นชาวบ้านหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกระทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 ราย
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 20 ราย แยกเป็น
 1. สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ จำนวน 15 ราย
 2. สมาชิกทั่วไป (ไม่กู้) จำนวน 5 ราย
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 5 ราย
4. ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 7 ราย
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ราย

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพ์โมเดล (cipp model) ดังนี้

องค์ประกอบของระบบ = C = Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
มีดังนี้	
I = Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P = Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P = Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แผนภาพที่ 10 แสดงองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบ “ซัพพลายโมเดล”

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้ได้กู้ = O_1

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

I_1 = นโยบายของรัฐ

ยอดเงินให้กู้ = O_2

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

I_2 = เงิน 1 ล้าน

กองทุนสะสม = O_3

P_3 = รับชำระหนี้

I_3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน

ชื่อเสียงของชุมชน = O_4

P_4 = การทำบัญชี

I_4 = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

อื่น ๆ เช่น นักศึกษา = O_n

P_5 = การช่วยหาตลาด

I_5 = ผู้สมัครขอกู้

ผ่านงาน

P_n = กิจกรรมอื่น เช่น

I_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

บทบาทของนักศึกษา

บัณฑิตและทุนสะสม
ของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (B1...Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

เงินที่กู้มาได้ = I_1

P_1 = การคัดเลือกผู้กู้

O_1 = รายได้เป็นเงิน

เงินอื่น ๆ = I_2

P_2 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

O_2 = ผลเป็นสิ่งของ

สถานที่+วัสดุคิบ = I_3

P_3 = รับชำระหนี้

O_3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

เทคนิควิธีการทำงาน = I_4

P_4 = การทำบัญชี

O_4 = ผลเป็นความพอใจ

กำลังทำงาน = I_5

P_5 = การช่วยหาตลาด

O_n = อื่น ๆ เช่น นักศึกษา

อื่น ๆ เช่นนักศึกษ

P_n = กิจกรรมอื่น เช่น

ได้เรียนรู้ธุรกิจ

ผ่านงาน

อาจจะถือว่าเป็น หน่วยระบบ BB: ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

ดังนี้

3.1 การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ระดับหมู่บ้าน มีรายละเอียด

ตัวชี้วัดบริบท ของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 1.1 ความยากจนของประเทศ
 - 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
 - 1.3 (SMEs)
 - 1.4 ภาวะ การขาดดุลการค้าของประเทศ
 - 1.5 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - 1.6 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 - 1.7 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทหรือความล้มเหลวของท้องถิ่น
 - 1.8 ถิ่นชนบท
 - 1.9 ค่านิยมในกระแสวิฒนาการและสินค้าต่างประเทศ
2. บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน /ชุมชน
 - 2.2 สภาพปัจจุบัน
 - 2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน /ชุมชน
 - 2.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี
 - 2.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร
 - 2.6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.7 โครงสร้างพัฒนาที่ผ่านมา
 - 2.8 ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1. นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ
2. การประชาสัมพันธ์
3. คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
5. การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน

6. เงินกองทุน 1 ล้านบาท

7. เงินทุนสะสม อื่น ๆ

8. บัญชีคอกงทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2. การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน

3. ระบบบัญชีกองทุน

4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (การรับสมัคร, การหมด

สมาชิกภาพ, ประเภทสมาชิก, การทำทะเบียนสมาชิก)

5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน ฯ (ขั้นตอนการขอกู้, การคัดเลือกผู้
กู้, การโอนเงินให้ผู้กู้, การรับชำระหนี้)

6. การส่งเสริมการใช้จ่ายเงินกู้ (การแนะนำวิธีทำธุรกิจ, การช่วยเหลือตลาด)

7. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน

8. การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

9. การจัดสรรผลประโยชน์

10. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัญชีคอกงทุน

ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A มีดังนี้

1. จำนวนสมาชิกกองทุน ฯ

2. จำนวนผู้ได้เงินกู้

3. ยอดเงินที่ให้ผู้กู้

4. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด

5. ยอดเงินที่มีการชำระคืน

6. กองทุนสะสม

7. การใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์

8. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน ฯ

9. การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

10. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

11. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

3.2 การประเมิน บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ระดับรายบุคคล (ผู้กู้) มีรายละเอียดดังนี้

ตัวชี้วัด บริบท ของหน่วยระบบ B มีดังนี้

1. อาชีพเดิม
2. สมาชิกในครอบครัว
3. สภาพการอยู่อาศัย
4. รายได้ของครอบครัว
5. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงิน

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ B มีดังนี้

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากการกู้
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตาม โครงการ
4. สถานที่วัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ
5. ความรู้และทักษะการประกอบอาชีพ
6. จำนวนแรงงาน

ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ B มีดังนี้

1. การใช้จ่ายเงินกู้
2. การหาความรู้เพิ่มเติม
3. การหาตลาด

ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ B มีดังนี้

1. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
2. ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ (ผล โดยตรง, ผล โดยอ้อม)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเมืองในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดแผนแม่บทชุมชน)

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสัมภาษณ์บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร ครัวเรือน เป้าหมาย เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภาวะเศรษฐกิจ และตั้งคมแต่ละครัวเรือน ฯลฯ โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม, การสังเกต แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม, การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน, การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังจะต้องใช้การสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในส่วนที่เกี่วข้องกับการดำเนินกิจกรรมโครงการ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่การรวบรวมข้อมูลหมู่บ้านจากเอกสารบรรยายสรุปจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เอกสารระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เอกสารข้อมูลทำเนียบสมาชิกหมู่บ้านปากกล้วย ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เอกสารข้อมูล สปฐ. และ กชช.2ค. จากสำนักงานพัฒนาการอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เอกสารระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 จากที่ทำการผู้ใหญ่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการประเมินในครั้งนี้ มีการใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกัน การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการใช้สถิติอย่างง่ายเพื่อที่จะบรรยายข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (แจกนับ) การคำนวณ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (Cipp Modes) และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินโครงการตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทย เปิดเผยตัวเลขหนี้ต่างประเทศอย่างเป็นทางการ ณ สิ้นเดือน ต.ค. 2540 ไทยมีหนี้ต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 93,263 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นหนี้ระยะยาวอายุมากกว่า 1 ปีขึ้นไป จำนวน 60,779 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยหนี้ต่างประเทศทั้งหมดนี้แบ่งเป็นหนี้ภาครัฐบาล หนี้ของหน่วยงานรัฐและหนี้ภาคเอกชน สำหรับตัวเลขหนี้ต่างประเทศ ณ สิ้นเดือนธันวาคม จากการประมาณการของธนาคารแห่งประเทศไทย หนี้ต่างประเทศของไทยทั้งระบบยังอยู่ในระดับเดียวกับสิ้นไตรมาสที่ 3 ของปี 2540 โดยมีจำนวนประมาณ 94,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเป็นหนี้ระยะยาวประมาณ 64,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นหนี้ระยะสั้นประมาณ 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2540 ได้มีการชำระหนี้ระยะสั้นออกไปจำนวนหนึ่ง แต่หนี้ส่วนใหญ่ได้รับการต่ออายุหนี้ออกไปอีก 3 เดือน ทำให้ยอดหนี้ระยะสั้นรวม ลดลงเล็กน้อย แต่ในส่วนของหนี้รัฐบาลและหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยสูงขึ้น เพราะในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมามีไทยได้รับเงินกู้ยืมที่ 2 เข้ามาทั้งสิ้น 2,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีเงินที่ได้

รับจากโครงการช่วยเหลือเศรษฐกิจของธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (เอดีบี) ส่วนภาระหนี้ที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ภาระหนี้เงินที่จะต้องส่งมอบไปยังต่างประเทศจึงยังอยู่ที่ 9,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่มา : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 2541.

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

มาตรการสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านเงินทุนและในด้านการให้บริการทางการเงิน รวม 4 มาตรการ ดังนี้

1. กองทุนรวมเพื่อร่วมลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์สูง เพื่อสร้างความแข็งแกร่งและต้นทุนทางการเงิน
2. กองทุนเงินร่วมทุนในธุรกิจขนาดกลาง (Thailand Recovery Fund) เพื่อให้มีการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่ธุรกิจขนาดกลางเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง
3. การปรับปรุงระบบและเพิ่มศักยภาพการค้าประกันสินเชื่อสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยให้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ให้บริการ
4. การปรับโครงสร้างและเพิ่มศักยภาพของ บอช. เนื่องจาก บอช. ขาดศักยภาพที่เพียงพอในการปล่อยหนี้สินเชื่อให้แก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย กระทรวงการคลังและกระทรวงอุตสาหกรรมจึงเห็นควรปรับปรุงขอบเขตการดำเนินงานและประสิทธิภาพของ บอช. อย่างเป็นระบบ
ที่มา : หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ.2542.

1.1.3 ภาวะ การขาดดุลการค้าของประเทศ

เขตอาชีวศึกษา บี ไอ ไอ เนื่อนานันต์ลงทุนท้องถิ่นเร่งปรับยุทธศาสตร์การลงทุนใหม่ ด้วยการผนึกกำลังกันเพื่อต่อสู้กลุ่มทุนจากต่างประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจระดับจุลภาคมีความแข็งแกร่ง เนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าและการลงทุนโลกในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง โดยการใช้มาตรการต่าง ๆ กีดกันทางการค้าไม่ว่าจะเป็นมาตรการการนำเข้า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือการจัดอนุสัญญาต่าง ๆ รวมถึงการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะหลังจากประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การค้าโลก (WTO) ไทยจึงต้องปรับแผนปฏิบัติการดึงดูดการลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสอดคล้องกับแนวเศรษฐกิจการลงทุน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจะแข็งแกร่งได้ ภาครัฐและเอกชนผู้นำท้องถิ่นจะต้องผนึกกำลังกัน เพื่อส่งเสริมฐานมั่นคงของเศรษฐกิจไทย

ที่มา : หนังสือพิมพ์อาทิตย์วิเคราะห์รายวัน.2545

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

“พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง บินควานไปลงนามก่อตั้งบริษัทร่วมทุน 3 ประเทศ ไทย-อินโดนีเซีย-มาเลเซีย โดยที่ไทยในฐานะผู้ส่งออกรายใหญ่สุดถือหุ้นมากที่สุด

หลังจากลงนามเซ็นสัญญาก่อตั้งบริษัทร่วมทุนกันเป็นที่เรียบร้อยและ 3 ประเทศ จะเป็นผู้คุมชะตากรรมตลาดยางพาราทั่วโลกเอาไว้ได้ถ้าราคายางพาราตรงอยู่ที่ 1 ดอลลาร์ต่อกิโลกรัม ตามที่ให้สัญญาไว้ ชาวสวนยางน่าจะเป็นเกษตรกรรายแรกที่ล้มตายได้ ปัญหาต่อไปของรัฐบาลหรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ ยังมีอีกหลายจุด ประการแรก เมื่อราคายางพาราพุ่งกระชูด ต้องคุมภาคการผลิตให้คงเส้นคงวา ไม่ใช่เกษตรกรทุกกลุ่มจะหันมาปลูกยางกันหมดทั้งประเทศ ผลให้ราคายางทรุดลงอีก ตลอดถึงการทุ่มเทเพื่อศึกษาเรื่องยางพาราอย่างจริงจัง ๆ จึง หาผู้เชี่ยวชาญที่เป็นลูกชาวสวนขึ้นมาเป็นการเฉพาะศึกษาทั้งคุณภาพ ปริมาณน้ำยาง ตลอดถึงต้นยางที่ครบอายุการใช้งาน เพราะที่ผ่านมานักลงทุนที่มาเป็นผู้แนะนำดันจะไปทำเฟอร์นิเจอร์เป็นได้หวัน สิงคโปร์หากคนไทยถูกชาวสวนตัวจริง ไม่ได้สกัด

ที่มา: หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน.2545

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากความพยายามของภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพลิก

สถานการณ์ให้ประเทศชาติหลุดพ้นจากวิกฤติทางเศรษฐกิจให้เร็วที่สุด โดยพยายามหา “จุดบอด” ที่ถือเป็นตัวถ่วง และเป็นต้นเหตุให้การพัฒนาประเทศต้องสะดุด แล้วย่นาแก้ไขอย่างจริงจังทั้งนี้ตลอดระยะเวลากว่า 5 ปี ที่ผ่านมานับตั้งแต่ฟองสบู่แตก ความฝันที่เห็นประเทศไทยเป็นเสือตัวที่ 5 ของเอเชียต้องดับวูบลง ผู้คนในประเทศหันมาประหัดกันมากขึ้น ภาครัฐต่างหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อบรรเทาสถานการณ์ให้ดีขึ้น เมื่อวันเวลาผ่านไป ยุคข้าวยากหามากแพงยังคงเกาะเกี่ยวอยู่กับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยอย่างไม่ลดละและกลายเป็นโจทย์ที่รัฐบาลจะต้องรีบแก้ไข แต่ที่ผ่านมา วิธีการที่จะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารชาติได้เน้นตัวเลขการการส่งออกเป็นหลัก โดยพยายามที่นำสินค้าไปขายต่างประเทศให้ได้มากที่สุด เพื่อจะนำตัวเลขมาโชว์ชาวบ้านว่าเศรษฐกิจไทยกระเตื้องขึ้นแล้ว นอกจากนี้ยังมีตัวเลขต่าง ๆ ที่รัฐบาลขมเป็นประเด็นในการสร้างภาพลักษณ์ของตัวเองว่า สามารถที่นำพาบ้านนี้เมืองนี้ให้หลุดรอดจากภาวะแร้นแค้นได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวเลขในกระดานตลาดหุ้นที่ลิดตัวขึ้นอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ แต่แล้วตัวเลขต่าง ๆ ที่มองเป็นภาพหู ก็ต้องปรากฏชัดว่าไม่ใช่ของจริง เพราะเพียงไม่กี่วันตัวเลขต่าง ๆ ที่สูงขึ้นก็พ่นพิษเพราะพลิกผัน ไม่คงที่ ขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่อยู่กับร่องกับรอยเมื่อภาพ

ปรากฏออกมาชัดเจนนี้ เราม่าจะหันมาดูความเป็นจริงในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะ “คนส่วนใหญ่” ของประเทศว่าความต้องการจริง ๆ นั้นอยู่ที่อะไรกันแน่ อยู่ที่ตัวเลขบนกระดานหุ้น อยู่กับค่าเงินบาทที่ขึ้น ๆ ลง ๆ หรือว่าอยู่ที่ความอึดท้องของเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศนี้
ที่มา: หนังสือพิมพ์อาทิตย์วิเคราะห์รายวัน.2545

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทหรือความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2545 ที่ผ่านมา เป็นวันครบรอบ 1 ปี เหตุจากภัยครั้งร้ายแรงที่สุดของ ค. น้ำก่อ อ. น้ำจุน จ. เพชรบูรณ์ เป็นภัยร้ายแรงที่ผู้คน 139 ชีวิตถูกกระแสน้ำป่าเชี่ยวกรากและทะเลโคลนตาโถมเข้าใส่อย่างบ้าคลั่งและถูกฝังทั้งเป็น บ้านเรือนถูกพัดถล่มพังราบเป็นหน้ากลอง สภาพหมู่บ้านน้ำก่อ-น้ำจุนที่ประสบภัยนั้นแม้หลายฝ่ายจะช่วยฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิม แต่ร่องรอยความเสียหายและซากปรักหักพังยังคงปรากฏให้เห็นทั่วไป เสมือนยังมีบ้านเรือนของผู้ประสบภัยหลายหลังถูกปล่อยทิ้งร้าง เพราะโยกย้ายครอบครัวไปอยู่สถานที่แห่งใหม่ ขณะที่อีกหลายหลังปลูกสร้างขึ้นมาใหม่พร้อมกับเสริมความมั่นคงด้วยการถมที่ดินและยกเรือนให้สูงกว่าระดับน้ำที่เคยท่วมหมู่บ้าน ห้วยน้ำก่อซึ่งตัดผ่านหมู่บ้าน ที่ช่วงเกิดอุทกภัยแคบแคดเดี่ยวและตื้นเขิน ได้รับการขุดลอกคัดแนวโค้งและขยายความกว้างพอให้ชาวบ้านน้ำก่อพออุ่นใจบ้างว่าถ้าหัวมรณะสายนี้จะไม่มีพินภัยอีก ส่วนหมู่บ้านชั่วคราว “เพื่อนพึ่ง (ภา) ช่วยด้วยใจ คนไทยไม่ทิ้งกัน” ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชา ทินัดดามาตุ ทรงประทานให้ผู้ประสบภัย 173 ครอบครัว ได้พักอาศัยเป็นการชั่วคราว ขณะนี้มีผู้ประสบภัยราว 60 ครอบครัว ที่ยังพักอาศัยอยู่เพื่อรอก่อสร้างบ้านพักถาวรให้เสร็จ ด้านการช่วยเหลือประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ แม้จะมีธารน้ำใจหลังโหลมาช่วยรับน้ำตาผู้ประสบภัยก็ตามแต่ถึงของและเงินบริจาคที่กระจัดกระจายไปตามหน่วยราชการต่าง ๆ กลับทำให้เกิดภาพติดลบและเป็นที่คาวใจของชาวบ้านเป็นอย่างมาก โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลายโครงการนอกจากจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประสบภัยแล้วบางโครงการยังความชัดเจนจนเกิดความไม่เข้าใจกันขึ้นระหว่างชาวบ้านกับหน่วยราชการ จนนำไปสู่การขาดความเชื่อถือ ต่อส่วนราชการและผู้นำหมู่บ้านบางราย 1 ปีที่ผ่านมาแม้วันเวลาจับเคลื่อนไปแต่สภาพจิตใจและความ รู้สึกของชาวบ้านน้ำก่อ-น้ำจุนไม่เคยเปลี่ยน เพราะยังจมอยู่กับกระแสน้ำป่าและได้ทะเลโคลนเนื่องจากแม้หลายคนสูญเสียลูก ลูกหลายคนสูญเสียแม่ ภาพของแม่และเด็กกอดกันพร้อมทั้งน้ำตา จึงมิให้เห็นเป็นระยะ อาจจะเป็นเพราะต่างยังไม่ลืมวันที่ที่ต้องคืนรนเอาชีวิตรอด ซึ่งคืนวันที่ 8 สิงหาคม 2545 ทางโรงเรียนบ้านน้ำก่อ ได้จัดมโหรีสพสมโภชน์การบวชสมเณรหมู่ ขณะหมอลำซึ่งกำลังแสดง มีฝนโปรยลงมาชาวบ้านต่างมีอาการขวัญผวาและเดินทางกลับบ้านทันที ทำให้การแสดงต้องยุติโดยปริยาย ฝนร้ายยังคงต้องหลอกหลอนแม้ยามตื่น เมื่อฟ้า

ร้องกรีนและสายฝนกระหน่ำ ความทรงจำที่วันหนึ่งจะกลายเป็นตำนานเล่าขานต่อไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า คือแผลใจที่เกินจะเยียวยา

ที่มา: หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน.2545

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

งานเลี้ยงเปิดตัวแบรนด์ชั้นนำระดับโลก หลุยส์ วิตตอง ในโอกาส

มาเป็นร้านคอนเซ็ปต์ใหม่ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียยกเว้นญี่ปุ่น โดยยึดหัวหาดท่าเลทอง ศูนย์การค้าเกษร ถือเป็นปาร์ตี้ออฟเดอะเซียร์ นับตั้งแต่บรรดาแขกหรือวีไอพีที่ทั่วเมืองไทยได้มาชุมนุมกับแทบทุกวงการ ตั้งแต่ผู้จัดการเมือง นักธุรกิจ ดีไซน์เนอร์ชื่อดัง ศิลปิน หนุ่ม-สาว ไฮโซกว่า 1,500 คน บรรยากาศในงานแฟนพันธุ์แท้ หลุยส์ วิตตอง ต่างขนแตงมาประชันความเวอร์ สิ้นเสรีพิธิเปิดร้านเจ้าภาพจัดเซอร์ไพรส์ต่อที่สมาคมธรรมศาสตร์มีการแห่มาอาคารทั้งหลังของสมาคม นรมิต บรรยากาศแนวแฟนตาซีโลกวันเดอร์แลนด์ มีการแจกวันสามมิติ โถงแล้วจะเห็นสัญลักษณ์ แอลวี ลอยล่องไปทั่ว อาหารเครื่องดื่ม ไม้อันมีการแจกชิการ์สูบฟรีชนิดไม่เกรงใจปอด ในงานยังเน้นความบันเทิงจากศิลปินรับเชิญจากทั่วมุมโลกทั้งอาร์เจนตินา นิวยอร์ก ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นที่ถูกอกถูกใจของนักท่องราตรีทั้งหลาย เรียกว่า งานนี้จบลงอย่างยิ่งใหญ่สมกับเป็นแบรนด์ดังของโลก ด้วยงบประมาณที่ไม่เคยตัวเลขจริง งบที่หมดไปจึงถือเป็นการขอบคุณคนไทยที่ก่อนหน้านี้อุดหนุนแบรนด์นี้ไปหลายหมื่นล้านบาท

ที่มา: หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ.2545

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 8 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2533 หรือประมาณ 12 ปีมาแล้ว ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ได้เล่าขานให้ลูกหลานฟัง สืบทอดกันต่อมาว่าในบริเวณหมู่บ้านเมื่อก่อนมีสภาพเป็นป่ารก มีไม้ป่านานาชนิด ทั้งป่าไผ่ ป่าสัก ต้นตะแบก ต้นประดู่ ต้นยาง ร่วม ไปถึงต้นกล้วยป่าซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก บริเวณป่าจะมีหนองน้ำที่มีน้ำใสยังอยู่ตลอดปี ชาวบ้านจะอาศัยน้ำจากหนองน้ำแห่งนี้สำหรับอุปโภคและบริโภค รอบ ๆ หนองน้ำแห่งนี้จะมีต้นกล้วยป่าเป็นจำนวนมากและพบเห็นได้ง่ายในพื้นที่ทั่ว ๆ บริเวณป่าชาวบ้านจึงเรียกชื่อแห่งนี้เป็นว่า “ปากกล้วย” และเรียกชื่อหมู่บ้านของคนว่า “บ้านปากกล้วย” ด้วยเช่นเดียวกันแต่ปัจจุบันนี้ปากกล้วยมิให้พบเห็นน้อยเต็มทีแต่ก็ยังมีประปรายแม้จะไม่มากดังเมื่อก่อน คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพจากบ้านคลองป่าหวู บ้านคลองอีเต่า บ้านป่าไผ่แดง ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เหตุที่แต่ละกลุ่มอพยพมาจากบ้านเดิมเพราะต้องการจับจองที่ดินทำกิน

สร้างที่อยู่อาศัยและเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งในอดีตชาวบ้านปากกล้วยทำอาชีพไร่ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น โคเนื้อ ไก่ ปลา เป็นต้น รวมถึงการรับจ้างทั่วไป ในปัจจุบันชาวบ้านก็ยังยึดอาชีพเดิม และก็ได้ทำไร่อ้อย ข้าว ค้าขาย เพิ่มขึ้น ในอดีตถนนเมื่อเริ่มก่อสร้างหมู่บ้าน มีสภาพเป็นทางเกวียนเป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ. 2540 ปัจจุบันยังไม่มีประปาหมู่บ้าน ชาวบ้านใช้น้ำอุปโภค บริโภค จากแหล่งตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น ฝ่าย บ่อบาดาล ปัจจุบันมีสภาพคืบเงินบางแห่งใช้การไม่ได้

1.2.2 สภาพทั่วไป

ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านปากกล้วย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมด 4,500 ไร่ มีอาณาเขตและพื้นที่ติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดเขตที่บ้านขุขันธ์ ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดเขตพื้นที่ บ้านวังขอน ตำบลระเวียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดเขตพื้นที่บ้านหนองไม้แดง ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดเขตพื้นที่บ้านคลองป่าหุม ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงลักษณะพื้นที่เป็นลูกคลื่นสลับกับพื้นที่ราบเนินเขา ความสูงเฉลี่ย 200-700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็นตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-มกราคม อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม เฉลี่ยประมาณ 10 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน อุณหภูมิสูงขึ้นตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม และร้อนมากในเดือน เมษายน อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 35 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม โดยอุณหภูมิลดลงเรื่อย ๆ จนถึงช่วงฤดูหนาวในเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ปริมาณน้ำฝน ฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน-ตุลาคม ของทุกปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,100-1,300 มิลลิเมตร ทุกปี สภาพอากาศมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราว

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

ประชากร

มีประชากร (เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2545) จำนวน 227 คน โดยแยกเป็นชาย 113 คน หญิง 114 คน จำนวนครัวเรือน 53 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร 32 คน/ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 50.22 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-50 ปี

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. เพศ			
- ชาย	113	49.78	
- หญิง	114	50.22	
2. อายุ			
1วัน – 3 ปีเต็ม	-	-	
3 ปี1วัน – 6 ปีเต็ม	2	0.88	
6 ปี1วัน – 12 ปีเต็ม	21	9.25	
12 ปี1วัน – 14 ปีเต็ม	7	3.08	
15 ปี1วัน – 18 ปีเต็ม	26	11.45	
18 ปี1วัน – 50 ปีเต็ม	143	63.00	
50 ปี1วัน – 60 ปีเต็ม	11	4.85	
60 ปี1วันขึ้นไป	17	7.49	
3. จบการศึกษา			
ชั้น ป.4	29	12.78	
ชั้น ป.6	21	9.25	
ชั้น ม.3	18	7.93	
ชั้น ม.6	65	28.63	
ปวช.	4	1.76	
ปวส.	2	0.88	
ปริญญาตรี	1	0.44	
ไม่จบการศึกษา	87	38.33	
4. ผู้พิการ			
ได้เรียนหนังสือ	4	0.62	พิการทางร่างกาย(แขน)
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.44	พิการทางสมอง 2
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	1.32	พิการทางสายตา 1

การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านปากกล้วย ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก คือ การทำไร่ข้าวโพด ส่วนใหญ่ทำกันในฤดูฝน โดยอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว เพราะไม่มีการชลประทาน การทำการเกษตรกรรมจะทำกันในพื้นที่รอบนอกหมู่บ้าน รองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ (โคเนื้อ) รับจ้าง และค้าขายบางส่วน

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะการประกอบอาชีพของครัวเรือน (ร้อยละ) และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน

ลักษณะอาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี
ทำไร่ข้าวโพด	48	90.57	87,500
เลี้ยงสัตว์ (โคเนื้อ)	17	32.08	42,352
รับจ้าง	2	3.77	8,000
ค้าขาย	3	5.66	24,000

การใช้ที่ดินในการเกษตรกรรม

พื้นที่ทำไร่ข้าวโพด 3,000 ไร่

พื้นที่เลี้ยงโคเนื้อ 800 ไร่

ครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะการครองที่ดินโดยเฉลี่ยของครัวเรือน

ปริมาณถือครองที่ดิน (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1 - 5	5	9.43
6 - 10	2	3.77
11 - 12	9	16.98
21 - 50	26	49.06
50 ไร่ขึ้นไป	1	1.89

การพาณิชย์กรรมการบริการ

ร้านค้า 3 แห่ง การค้าขายส่วนใหญ่เป็นการค้าขายและประกอบกิจการขนาดเล็กสำหรับผู้บริโภคในหมู่บ้านและให้บริการแก่ประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง มีการส่งออกสินค้า ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนสินค้าที่นำเข้าได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องมือทำการเกษตร วัสดุคิปที่ใช้ในการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น

การอุตสาหกรรม

ในหมู่บ้านปากกล้วยไม่มีการประกอบอุตสาหกรรม ไม่มีโรงสีและไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน

การศึกษา

หมู่บ้านปากกล้วย มีสถานศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านปากกล้วย เป็นโรงเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียน คือ ครู 3 คน นักเรียน 50 คน ชาย 24 คน หญิง 26 คน

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักเรียน (ร้อยละ) และจำนวนห้องเรียนของโรงเรียนปากกล้วย

ชั้น	จำนวนนักเรียน		นักเรียนทั้งหมด	ร้อยละ	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)
	ชาย	หญิง			
อนุบาล 1	4	5	9	18	1
อนุบาล 2	2	2	4	8	1
ป.1	5	5	10	20	1
ป.2	4	3	7	14	1
ป.3	4	5	9	18	1
ป.4	2	2	4	8	1
ป.5	1	2	3	6	1
ป.6	2	2	4	8	1
รวม	24	26	50	100	8

โรงเรียนปากกล้วย มีครูทั้งหมด 3 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี แยกเป็น จบวิชาเอกประถม จำนวน 2 คน และวิชาเอกการบริหารการศึกษา 1 คน สมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านมีจำนวน 30 คน คือ ระดับมัธยมศึกษา 24 คน ระดับปริญญาตรี 6 คน

ด้านสาธารณสุข

ครัวเรือนมีส่วนร่วมที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 40 ครัวเรือน ร้อยละ 75.47 ในหมู่บ้านไม่สถานื่อนามัย สถานที่รักษาเมื่อยามเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลวังน้ำเขียว โรคที่เจ็บป่วยมากที่สุดในหมู่บ้าน ได้แก่ โรคไข้เลือดออก

ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีวัดในหมู่บ้าน 1 แห่งที่เป็นศูนย์รวมทางศาสนา คือ วัดป่าไผ่แดง มีพระ 1 รูป แม่ชี 1 คน ภาษาพื้นบ้านที่ใช้ คือ ภาษาโคราชและภาษาอีสาน ในหมู่บ้านไม่มีโบราณวัตถุและโบราณสถาน ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว มีการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างเหนียวแน่น อย่างเช่น ในวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันลอยกระทง เป็นต้น ซึ่งเป็นจุดเด่นอันหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกันของประชาชนในหมู่บ้าน

1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

การคมนาคมและขนส่ง

หมู่บ้านปากกล้วย จะใช้เส้นทางคมนาคมและขนส่ง 2 เส้นทาง คือ เส้นทางไปอำเภอปากช่องกับเส้นทางไปอำเภอวังน้ำเขียว ซึ่งเป็นทางรถยนต์ ส่วนถนนในหมู่บ้านจะเป็นทางลูกรัง มีความยาวทั้งหมด 5,500 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2540 สภาพถนนในปัจจุบันเป็นหลุมเป็นบ่อ บางแห่งถูกตัดขาดเนื่องจากน้ำกัดเซาะ

การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน

การประปา

ในหมู่บ้านยังไม่มีระบบน้ำประปาใช้ ประชาชนต้องใช้น้ำจากคลองธรรมชาติ โดยการใช้เครื่องสูบน้ำ

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน ปัจจุบันไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ เนื่องจากไม่มีน้ำขัง น้ำคั้นและเหือดแห้ง ยกเว้นบ่อบาดาล จะมีน้ำใช้ตลอดปี ส่วนสระน้ำจะเป็นสระน้ำส่วนตัวของครัวเรือน ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ สำหรับฝายที่มีอยู่ใช้การไม่ได้เพราะไม่มีน้ำเนื่องจากฝนไม่ตก สภาพฝายก็ยังคงอยู่ในการใช้งานได้ดี

ตารางที่ 5 แสดงแหล่งน้ำในหมู่บ้านและสภาพการใช้งาน

แหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	สภาพการใช้งาน	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	1	-	/
บ่อน้ำบาดาล	2	/	-
สระน้ำ	1	/	-
คลองน้ำ	1	-	/
ฝาย	1	-	-

การจราจร

ประชาชนในหมู่บ้านปากกล้วย มีการสัญจรไปมาไม่สะดวกเนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีรถโดยสารประจำทาง ไม่มีรถรับจ้าง ต้องใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัวในการเข้าตัวอำเภอแต่ละครั้งจะใช้เวลาไปกลับครั้งก่อนวัน

การสื่อสารโทรคมนาคม

โทรศัพท์ ภายในหมู่บ้านจะมีตู้โทรศัพท์สาธารณะ (จานดาวเทียม) 1 แห่ง สภาพการใช้งานติดขัดบางครั้งบางคราว มีหอกระจายข่าว 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เพิ่งติดตั้งในปี พ.ศ.2545 ศาลาประชาคมของหมู่บ้านยังไม่มี จะใช้วัดป่าไผ่แดงเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตู้ไปรษณีย์หรือที่ทำการไปรษณีย์ในหมู่บ้านยังไม่มี หากต้องการทำธุระจะต้องเดินทางเข้าไปในตัวอำเภอปากช่อง แต่ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะไปใช้บริการที่อำเภอวังน้ำเขียวเพราะระยะทางใกล้กว่ากันมาก

การใช้ที่ดิน

สภาพที่ดินของหมู่บ้านปากกล้วย เป็นดินร่วนปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์น้อยมาก ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชที่ต้องการน้ำมาก จะเหมาะสำหรับพืชไร่

มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน จำนวน 4,500 ไร่ (7.2 ตารางกิโลเมตร) ดังนี้

พื้นที่อยู่อาศัย	500 ไร่	คิดเป็น 11.11%
พื้นที่ทำไร่	3,000 ไร่	คิดเป็น 66.67%
พื้นที่เลี้ยงสัตว์	500 ไร่	คิดเป็น 11.11%
พื้นที่ป่าไม้	150 ไร่	คิดเป็น 3.33%
พื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ	350 ไร่	คิดเป็น 7.78%

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ สปก. 4-01 มีพื้นที่ที่เป็นป่าสงวนอยู่ประมาณ 150 ไร่ ซึ่งเป็นปัญหาในการออกเอกสารสิทธิ์ ลักษณะป่าไม้เป็นป่าไม้ประดู่ ไม้มะค่าแดง ไม้สัก ไม้ยาง บางส่วนถูกบุกรุกทำลายไปมากแล้ว ปัจจุบันประชาชนในหมู่บ้านรู้จักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของตนจึงได้มีการจัดการอนุรักษ์ป่าการจัดการป่าชุมชนโดยมีผู้นำในหมู่บ้านที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านจัดการป่าชุมชนให้คำแนะนำและช่วยเหลือ

1.2.5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้นำชุมชน ประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน (ฝ่ายรักษาความสงบและฝ่ายป้องกันและพัฒนา)

ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ สมาชิกอบต. 2 คน

การรวมกลุ่ม ในหมู่บ้านป่ากล้วยมีการรวมกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งขึ้น พ.ศ. 2541 สมาชิกกลุ่ม 44 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 35,000 บาท
2. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ตั้งขึ้น พ.ศ. 2544 สมาชิกกลุ่ม 50 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 6,352.96 บาท
3. กลุ่มกองทุนพัฒนาสตรี ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543 สมาชิกกลุ่ม 24 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 5,000 บาท
4. กลุ่มกองทุน กขคจ. ตั้งขึ้น พ.ศ. 2544 สมาชิกกลุ่ม 57 คน ปัจจุบัน มีเงินกลุ่ม 280,000 บาท
5. กลุ่มกองทุนศูนย์สงเคราะห์ ตั้งขึ้น พ.ศ. 2539 สมาชิกกลุ่ม 57 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 12,500 บาท

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยบุคคลดังนี้

1. นายสมคิด นันทเขต อายุ 65 ปี เชี่ยวชาญทางด้านการเลี้ยงวัวเนื้อ
2. นายเดิม พาหัน อายุ 55 ปี เชี่ยวชาญทางด้านจักสาน (แห, อวน, สวิง, ตะกร้าซุ่มไก่ เป็นต้น)
3. นายประยวน บุญชาติ อายุ 40 ปี เชี่ยวชาญทางด้านอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน
4. นายล้วน ชิโพธิ์ อายุ 44 ปี เชี่ยวชาญทางด้านผู้นำในการจัดการกองทุนชุมชน

1.2.6 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

โครงการของรัฐและโครงการของเอกชนที่เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้าน มีดังนี้

โครงการของรัฐ

1. โครงการก่อสร้างถนนลูกรัง หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ เข้ามา พ.ศ. 2541 และ 2543
2. โครงการตุงเก็บน้ำฝน หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ เข้ามา พ.ศ. 2542
3. โครงการขุดเจาะบ่อบาดาล หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะเข้ามา พ.ศ. 2544
4. โครงการก่อสร้างสนามกีฬาโรงเรียน หน่วยงานมียาชาว่า เข้ามา พ.ศ. 2543
5. โครงการขุดสระน้ำ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลวังกะทะ เข้ามา พ.ศ. 2541

โครงการของเอกชน (NGO)

1. โครงการก่อสร้างอาคารเรียน หน่วยงานมูลนิธิไทย-ญี่ปุ่น (ดินแดง) เข้ามา พ.ศ. 2538
2. โครงการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ หน่วยงานสโมสรไลออนส์ เข้ามา พ.ศ. 2540
3. โครงการก่อสร้างโรงครัวโรงเรียน หน่วยงาน ส.ส. สมชาย เพศประเสริฐ เข้ามา พ.ศ. 2544

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีที่ชาวบ้านพบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจและพึง

พอใจในนโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างมากในอันที่จะทำให้ประชาชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้รู้จักการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง รู้จักพึ่งตนเองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา รู้จักใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

2. เงินกองทุน 1 ล้านบาท

กองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 ในการเก็บรักษาเงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้เปิดบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน สาขาป่าช่อง หมายเลขบัญชีธนาคารกองทุนล้านบาท 06-4303-20-081812-4

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ชาย 8 คน หญิง 7 คน ดังนี้

1. นายล้วน	ชีโพธิ์	ประธานกองทุน
2. นายประยวน	บุญชาติ	รองประธาน
3. นายประยงค์	แผนพิมาย	เลขานุการ
4. นางนารินทร์	เกื้อนสันเทียะ	เหรัญญิก
5. นายแสงดาว	เรียวกกลาง	กรรมการ
6. นายสุเทพ	กะเข่ารัมย์	กรรมการ
7. นายสมควร	จันทุคซ่า	กรรมการ
8. นางสาวสายฝน	ฉัตรพิมาย	กรรมการ
9. นางบังอร	พอน้ำแดง	กรรมการ
10. นางดวงใจ	วันทา	กรรมการ
11. นางราตรี	แมบจันทีก	กรรมการ
12. นางสมจิตร	สว่างโคกกรวด	กรรมการ
13. นายเดิม	พาหัน	กรรมการ
14. นางบานเย็น	จันทุคซ่า	กรรมการ
15. นายอรุณ	กมตกลาง	กรรมการ

คุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลา 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและ ไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการหรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งกรรมการกองทุนต่าง ๆ

10. ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเงินสัจจะออมทรัพย์ของหมู่บ้าน

วิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน มาจากการคัดเลือกโดยสมาชิกในหมู่บ้านซึ่งกรรมการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน สำหรับกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ดำเนินการคัดเลือกกรรมการ โดยให้สมาชิกกองทุนเสนอชื่อและต้องมีผู้รับรอง 2 คน โดยการยกมือโหวตเสียงใคร ได้คะแนนเสียงสูงสุดจะได้เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารกองทุน มีดังนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- 4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

6. คณะกรรมการบริหารให้ออกเนื่องจากขาดคุณสมบัติ

คณะกรรมการบริหารกองทุนจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

4. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

4.1 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ชื่อ นางสาวสายชล ไช้สวนศรี อายุ 28 ปี เพศหญิง การศึกษา ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถานภาพโสด ภูมิลำเนาจังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 บทบาทหน้าที่

- 1) ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
- 2) ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่หมู่บ้านพร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานทุกเดือน
- 3) จัดทำสารนิพนธ์ 1 เรื่อง คือการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 4) ส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านให้มีความยั่งยืน

5. เงินทุนสะสมของหมู่บ้าน

- 1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เงินทุนสะสม 35,000 บาท มาจากเงินค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม เงินสั่งจะสะสมรายเดือน เงินหุ้นพิเศษ เงินที่มีผู้บริจาค และเงินอื่น ๆ เงินของกลุ่ม จะฝากไว้ที่ธนาคารออมสิน สาขาป่าขัน
- 2) กองทุนศูนย์ส่งเสริมฯ เงินทุนสะสม 12,500 บาท ศูนย์ส่งเสริมฯได้รับเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์ไว้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติหรือคนพิการ คนชรา เป็นทุนสำรองไว้กับหมู่บ้าน เก็บรักษาไว้ที่คณะกรรมการกองทุนศูนย์ส่งเสริมฯ (เหรียญกึ่งกองทุน)
- 3) กองทุนพัฒนาสตรี เงินทุนสะสม 5,000 บาท เป็นทุนสนับสนุนด้านอาชีพสตรี ได้มาจากหน่วยงาน อบต. เก็บรักษาไว้ที่เหรียญกึ่งกองทุนพัฒนาสตรี
- 4) กองทุน กขคจ. เงินทุนสะสม 280,000 บาทจากหน่วย อบต. เงินกองทุนจะฝากไว้ที่ธนาคารออมสิน สาขาป่าขัน
- 5) กลุ่มสั่งจะกองทุน เงินทุนสะสม 6,352.96 บาท จากค่าธรรมเนียม ค่าสมัคร การออม การถือหุ้น เงินบริจาค หรือเงินให้เปล่า โดยเงินกองทุนจะฝากไว้ที่ธนาคารออมสิน สาขาป่าขัน

6. คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

นายอำเภอ เป็นประธาน

ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา รองประธาน

พัฒนาการอำเภอ เป็นเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์การประชาชนและอื่น ๆ 7-8 คน

การปฏิบัติหน้าที่

1. ประเมินความพร้อมของหมู่บ้าน ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การชี้วัด 7 ข้อ แล้วจัดระดับการประเมินเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพร้อม, กลุ่มที่ต้องการปรับปรุง และกลุ่มที่ต้องการติดตามดูแลใกล้ชิด
2. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน โดยให้คณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือผู้ที่อำเภอมอบหมายให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการคัดเลือกกรรมการกองทุน ออกระเบียบ รับสมัครสมาชิก ขอขึ้นทะเบียนกองทุนกับธนาคารสาขา ฯลฯ
3. สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านในการทำความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมถึงการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน
4. สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจกรรมให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน ติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ
5. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะอนุกรรมการฯ จังหวัดมอบหมาย

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย
การรับสมัคร
 1. ยื่นใบสมัครตามแบบที่กองทุนกำหนด
 2. เสียเงินค่าสมัคร/ค่าธรรมเนียมจำนวน 20 บาท
 3. ประธานกรรมการกองทุนลงชื่อรับรอง

คุณสมบัติผู้สมัคร

1. อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 1 ปีขึ้นไปมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์
2. ต้องมีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์
3. จะต้องเสียเงินค่าสมัคร/ค่าธรรมเนียมรายละ 20 บาท
4. คราวเรือนหนึ่งสมัครได้ 1 ทุน ตามทะเบียนบ้าน

ปัญหาอุปสรรคในการรับสมัคร ไม่พบปัญหา

การหมคสภาพสมาชิก

1. คาย ถ้าตายกลุ่มจะคืนเงินที่ลงทุนให้กลับคืน
2. ลาออก คือจะไม่คืนเงินให้แล้วแต่กรณีกรรมการพิจารณา
3. ต้องโทษให้ล้มละลายหรือจำคุก
4. ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของกองทุน ฯ

ประเภทสมาชิก ประกอบด้วย

1. กลุ่ม คือสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้าน 1 ปีขึ้นไปจำนวนสมาชิกกลุ่ม
จะต้องมี 15 คน
2. องค์การชุมชน อสม. แม่บ้าน เยาวชนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
3. บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอายุ 20 ปีบริบูรณ์

การทำทะเบียนสมาชิก พบว่ากองทุนหมู่บ้านยังไม่มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากคณะกรรมการไม่มีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไร

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนการขอกู้ 1. ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนประเภทการกู้ยืม คือ การเกษตร ค้าขาย เปิดร้านซ่อมเครื่องยนต์และด้านช่างต่าง ๆ

2. คณะกรรมการกองทุนพิจารณา
3. คณะกรรมการกองทุนอนุมัติ
4. ทำสัญญา

การคัดเลือกผู้กู้ 1. พิจารณาจากใบคำขอกู้

2. ตรวจสอบคุณสมบัติ

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ยังไม่มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันเนื่องจากผู้จัดทำขาดความรู้ความสามารถแม้จะมีการอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตามแต่จะเป็นการอบรมไม่ต่อเนื่อง คณะผู้จัดทำก็เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดาได้รับการศึกษาน้อยเพราะฉะนั้นการที่จะเข้าใจในเรื่องการบัญชี การทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันคงต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติทำอย่างจริงจังและรัฐควรจัดเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมพร้อมปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยังไม่ควรปล่อยให้ชาวบ้านทำกันเอง

การส่งเสริมการใช้เงินกู้

ในเรื่องเกี่ยวกับการแนะนำวิธีทำธุรกิจและการช่วยหาตลาด สำหรับกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย พบว่ายังไม่มีผู้ใดหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้คำแนะนำและช่วยเหลือทางด้านการทำธุรกิจ การหาตลาด เพราะอาชีพหลักของชาวบ้านจะเป็นการทำเกษตรพืชไร่ คือข้าวโพด เงินกู้ไปใช้ส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านการเกษตรกรรมซึ่งชาวบ้านได้อาศัยประสบการณ์ที่เคยทำมาก่อนเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ

การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

ผู้ที่ทำการตรวจสอบได้แก่กรรมการฝ่ายตรวจสอบ ซึ่งตอนนี้พบว่ายังไม่มีตรวจสอบอย่างเป็นทางการ อาศัยแต่เพียงการพบปะพูดคุยกันเป็นธรรมดา

การจัดทำและการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

พบว่ายังไม่มีการจัดทำและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านยังขาดแคลนงบประมาณจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ

การจัดสรรผลประโยชน์

พบว่ายังไม่มีการจัดสรรเนื่องจากกองทุนหมู่บ้านเพิ่งตั้ง เพิ่งปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ได้ 4 เดือนที่ผ่านมา

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A มีดังนี้

ตารางที่ 6 จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอบางช่อง จังหวัดนครราชสีมา (วันแรกตั้ง – 31 ก.ค. 2545)

วัน เดือน ปี	จำนวนครัวเรือน		ร้อยละ	จำนวนคน		ร้อยละ
	ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก		ทั้งหมด	ที่เป็นสมาชิก	
28 มิ.ย 44	53	49	92.45	227	49	21.59
31 ก.ค 45	53	50	94.34	227	59	26.00

จากตารางจะสังเกตได้ว่า จำนวนครัวเรือนและจำนวนคนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ณ วันแรกตั้ง 28 มิถุนายน 2544 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 เพิ่มขึ้นจากเดิมครัวเรือนที่เป็นสมาชิก จำนวน 49 ครัวเรือน เพิ่มขึ้นเป็น 50 ครัวเรือน จำนวนคนที่เป็นสมาชิก จำนวน 49 คน เพิ่มขึ้นเป็น 59 คน แต่จำนวนครัวเรือนและจำนวนคนทั้งหมดยังคงที่เหมือนเดิมทุกอย่าง คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สาเหตุของการเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและต้องการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้านจุดประสงค์เพื่อต้องการกู้เงินและนำเงินไปประกอบอาชีพ

ตารางที่ 7 จำนวนผู้ได้เงินกู้กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย

ครั้งที่อนุมัติ / วัน เดือน ปี	จำนวนราย		จำนวน สมาชิก	กิจกรรมของผู้กู้ (ราย)			
	ผู้ยื่นกู้	ที่ได้รับอนุมัติ		พัฒนา อาชีพ	สร้าง งาน	ลดราย จ่าย	กู้ฉุกเฉิน
1 11 เม.ย. 2545	49	49	49	49	-	-	-
2 07 มิ.ย. 2545	1	1	50	1	-	-	-
3 17 มิ.ย. 2545	18	18	59	-	-	-	18

ตารางที่ 8 จำนวนยอดเงินที่ให้แก่ผู้ของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย

ครั้งที่อนุมัติ / วัน เดือน ปี	จำนวนยอดเงิน (บาท)		ยอดเงินผู้ที่ได้รับอนุมัติในการทำกิจกรรม			
	ยอดเงินที่ ขอกู้	ยอดเงินที่ อนุมัติ	พัฒนา อาชีพ	สร้างงาน	ลดรายจ่าย	กู้ฉุกเฉิน
1 11 เม.ย. 2545	980,000	900,000	900,000	-	-	-
2 07 มิ.ย. 2545	20,000	15,000	15,000	-	-	-
3 17 มิ.ย. 2545	56,000	54,000	-	-	-	54,000
	รวม	969,000				

การชำระคืนเงินกู้พร้อมทั้งดอกเบี้ยของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วยตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จะครบกำหนดในการชำระ วันที่ 31 มีนาคม 2546

ตารางที่ 9 ยอดเงินกองทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย

ลำดับที่	ชื่อกองทุน	ยอดเงินที่สะสม (บาท)	การใช้ประโยชน์จากกองทุน
1	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	35,000	การกู้ยืม / ผ่ากสัจจะ
2	กองทุนพัฒนาสตรี	5,000	ส่งเสริมอาชีพสตรี
3	กองทุนศูนย์สงเคราะห์	12,500	ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ผู้พิการและคนชรา
4	กองทุน กขคจ.	280,000	ช่วยเหลือครัวเรือนที่ยากจน
5	สัจจะกองทุนหมู่บ้าน	6,352.96	ผ่ากสัจจะ / กู้ยืม

การใช้เงินตามวัตถุประสงค์

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย จำนวน 50 คน ใช้เงินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการพัฒนาอาชีพให้แก่ครอบครัว เช่น การทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน

ทัศนคติของชาวบ้านต่อการรวมกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการรวมกองทุนหมู่บ้าน ในเรื่องของการจัดสรรเงินกู้ได้จัดสรรโดยคำนึงถึงความจำเป็นความต้องการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และความยุติธรรมเป็นที่ตั้งสำหรับทัศนคติของชาวบ้านและกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อกองทุน 1 ล้านบาท พบว่าชาวบ้านและกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความพึงพอใจมากที่ทำให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นทำให้ความใฝ่ฝันของชาวบ้านบางคนเริ่มมีความหวังขึ้นมาบ้าง จากสิ่ง ๆ ที่เคยหาเช้ากินค่ำก็ได้ประกอบอาชีพที่ตัวเองคิดอยากจะทำ เช่น การเลี้ยงหมู เลี้ยงวัวเนื้อ สำหรับผู้ที่มีอาชีพทำอยู่แล้วก็ได้มีการขยายกิจการอย่างเช่น การทำไร่ข้าวโพดจากที่เคยทำไว้ 7 ไร่ ก็มีโอกาขยายเพิ่มเป็น 10 ไร่ เป็นต้น

การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

หมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ยังไม่มีการเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ในการทำธุรกิจ เพราะเป็นหมู่บ้านที่ยังห่างไกลความเจริญอยู่มาก โดยเฉพาะความเจริญทางด้านวัตถุ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ประปา แหล่งน้ำ เป็นต้น

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย มีการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำอยู่แล้วในสิ่งเดิม ๆ คือการทำไร่ข้าวโพด การเลี้ยงวัวเนื้อ ยังไม่มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเติม นอกจากจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 10 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

รายการตัวชี้วัด	ความถี่	ครัวเรือนเป้าหมาย	ร้อยละ	เกณฑ์ที่ใช้วัด		
				มาก	ปานกลาง	น้อย
ความสามัคคี	13	27	48.15	/		
ความซื่อสัตย์	12	27	44.44	/		
การช่วยเหลือกัน	13	27	48.15	/		
การยกย่องคนทำความดี	13	27	48.15	/		
โอกาสในการหาความรู้เพิ่ม	5	27	18.52	...ใช่ จำนวนครั้ง... ต่อ... /...ไม่ใช่		
จำนวนครอบครัวที่เลี้ยงตัวได้	19	27	70.37	จากปีก่อน 51 ครอบครัว		
ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง	9	27	33.33	จากปีก่อน 42 ครอบครัว		
การรวมกลุ่ม	13	27	48.15	จากปีก่อน 5 กลุ่ม		
การประชุมเสวนาสาม้าเสมอ	14	27	51.85	/		
การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	9	27	33.33	จากปีก่อน 10 คน		
มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	21	27	77.78	...ใช่ ไม่ใช่ ...ไม่แน่ใจ		
การจัดแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	10	27	37.04	...ใช่ ไม่ใช่ ...ไม่แน่ใจ		
ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของชาวบ้าน	6	27	22.22	/		

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. อาชีพหลักของผู้ดูแล คือ การเกษตรพืชไร่ข้าวโพด อาชีพรองคือ การเลี้ยงสัตว์ (วัวเนื้อ) ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2. ผลการประกอบอาชีพเดิมของผู้กู้ บางครัวเรือนมีรายได้พอเพียงต่อการเลี้ยงครอบครัวบางครัวเรือนไม่พอเพียง

3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะเกิดจากสภาพดินฟ้าอากาศ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย รองลงมาคือ วัสดุคินที่ใช้ในการผลิตมีราคาแพง ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น

4. สมาชิกในครอบครัวของผู้กู้ส่วนใหญ่ตั้งแต่ 2 – 5 คน กำลังอยู่ในวัยเรียนและวัยทำงาน มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้น ป.6 – ม.6

5. สภาพการอยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง รายได้ของครอบครัวของผู้กู้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปี เพราะการทำเกษตรพืชไร่จะให้ผลผลิตปีละครั้ง รายได้ส่วนใหญ่เฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 20,000 – 50,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการทำมากทำน้อยและผลผลิตที่ได้รวมกัน ถ้าปีไหนฝนดีผลผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วยรายได้ก็มาก สำหรับความเพียงพอของรายได้และรายจ่ายนั้น เมื่อหักรายจ่ายแล้วบางปีก็เพียงพอ บางปีก็ไม่เพียงพอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

6. หนี้สินของครอบครัวผู้กู้ก่อนกู้เงิน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ก่อนแล้ว เฉลี่ยครัวเรือนละไม่เกินกว่า 20,000 บาท สาเหตุของการมีหนี้สินเนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย จึงทำให้ประสบกับปัญหาการขาดทุน แหล่งเงินกู้ของผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็น ธกส.

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ ดังนี้

5,001 - 10,000 บาท	1	ราย	= 9,000 บาท
10,001 - 15,000 บาท	7	ราย	= 102,000 บาท
15,001 - 19,999 บาท	18	ราย	= 324,000 บาท
เต็มจำนวน 20,000 บาท	24	ราย	= 480,000 บาท
กู้ฉุกเฉิน 18 ราย ๆ ละ 3,000 บาท			= 54,000 บาท
รวมเงินกู้ที่ได้รับการอนุมัติ			969,000 บาท

2. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ เพื่อการพัฒนาอาชีพ คือการ ทำไร่ข้าวโพด 29 ราย เลี้ยงสุกร 1 ราย เลี้ยงโคเนื้อ 20 ราย รวม 50 ราย

3. สถานที่ในการประกอบอาชีพของผู้กู้แต่ละราย คือ พื้นที่รอบนอกของหมู่บ้านและพื้นที่ภายในหมู่บ้าน วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ รถไถ , เครื่องพ่นยา ,

จอป , เสียม , เครื่องยนต์ ฯลฯ ส่วนวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ปุ๋ย , เมล็ดพันธุ์พืช , ยา
รักษาโรค ยาปราบศัตรูพืช ฯลฯ

4. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ผู้มีส่วนใหญ่จะอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นเครื่องชี้นำทาง
5. จำนวนแรงงานที่ใช้จะใช้แรงงานเครื่องจักรเป็นส่วนใหญ่แรงงานคนจะใช้เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การใช้จ่ายเงินกู้ของผู้กู้แต่ละรายไม่ได้ลงบันทึกรายละเอียดของการใช้จ่ายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากผู้กู้คิดว่าไม่มีความจำเป็นจึงไม่เห็นความสำคัญของการลงบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายไว้
2. การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้กู้แต่ละรายยังไม่มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมและการหาตลาดก็มีตลาดรองรับผลผลิตอยู่แล้วจากที่เคยทำมาก่อน
3. ผู้กู้แต่ละรายไม่มีการทำบัญชีจ่ายเงินของตน และยังไม่มีการช่วยเหลือแนะนำการทำบัญชี

2.2.4 การประเมินผลของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการของผู้กู้แต่ละรายทำให้มีทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว
2. ผลโดยอ้อม ทำให้ผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ มีการพึ่งพาตนเองและมีการกลับคืนเงินของลูก ๆ หลาน ๆ ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า พ่อ แม่ ลูก

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำไร่ข้าวโพด จำนวน 29 รายสรุปได้ดังนี้
ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ยาฆ่าแมลง ยากำจัดวัชพืช และ
น้ำฝน รวมถึงเครื่องจักร (รถไถ) และแรงงานคน

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธีโดยอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ที่เคยทำมาในทุก ๆ ปี มีการจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์จะต้องไม่หมดอายุ

ผลผลิตที่ดี ได้แก่ ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เมล็ดใหญ่ ผิวสวย
แน่น และมีน้ำหนัก ปริมาณที่ได้จะต้องเป็นส่วนที่ใกล้เคียงกันกับค่าใช้จ่ายที่ได้ลงทุนไป ทั้งนี้ผลผลิตจะดีได้ต้องขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน ถ้าฝนดีผลผลิตก็จะดีตามไปด้วย

อาชีพเลี้ยงสัตว์ (โคเนื้อ, หมู) จำนวน 21 ราย สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุน วัตถุประสงค์ของโครงการ พันธุ์สัตว์ที่แข็งแรง ตมบูรณ์ไม่เป็นโรค สถานที่เลี้ยง โรงเรือนหรือคอก อาหารสัตว์ ยา น้ำ

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การทำกิจกรรมดูวิธีโดยอาศัยความรู้ที่มีจากประสบการณ์เดิม การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

ผลผลิต ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ สัตว์ต้องอยู่ในสภาวะที่พร้อมจะจำหน่าย ควรคำนึงถึงอายุ น้ำหนักตัว ความแข็งแรงไม่เป็นโรคหรือล้มป่วย ปริมาณที่จำหน่าย ควรจำหน่ายเป็นรุ่น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา คือ

1. การเกิดกองทุน พบว่าประชาชนในหมู่บ้านมีความสนใจและพอใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน
2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความโปร่งใสในการทำงาน แต่ขาดความรู้ในการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี จึงทำให้ไม่สามารถจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันได้ รัฐบาลควรเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ไม่ควรปล่อยปะละเลย
3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกกองทุนมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับตนเอง แต่สภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ไม่เอื้ออำนวยต่อการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เนื่องจากหมู่บ้านยังห่างไกลเมือง ความเจริญเข้าไปยังไม่ถึง อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐ ยังไม่เข้าไปสนับสนุนเท่าที่ควรจะเป็น จึงทำให้สมาชิกแต่ละรายต้องเรียนรู้แต่สิ่งที่ผ่านมาจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ยังไม่มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นแก่ตน
4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกองทุนยังไม่มีการเรียนรู้หรือขาดความรู้ความสามารถในการที่จะสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง ยังต้องรอการพัฒนาไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง และต้องใช้ระยะเวลานานนับปี
5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยยังขาดศักยภาพและความเข้มแข็งอยู่มาก เพราะคณะกรรมการบริหาร ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี จึงเป็นการยากที่จะพากองทุนไปสู่การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง อีกทั้ง กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยยังตั้งอยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดความเจริญทางวัตถุ โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการดำเนินการ

หมู่บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนประชากร 227 คน ชาย 113 คน หญิง 114 คน จำนวนครัวเรือน 53 ครัวเรือน กลุ่มอายุส่วนใหญ่จะอยู่ช่วง 18-50 ปีเต็ม จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 63 การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือการทำไร่ข้าวโพด จำนวน 48 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.75 รองลงมาคือ การเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.08 ค้าขาย 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.66 และรับจ้างทั่วไป จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.77 และพบว่าครัวเรือนจะประกอบอาชีพทั้งสองอย่าง คือ ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.19

หมู่บ้านปากกล้วย มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในวันที่ 27 มิถุนายน 2544 และดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในวันที่ 28 มิถุนายน 2544 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการคัดเลือก มี 53 ครัวเรือน วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ จะใช้การเสนอชื่อผู้ที่จะเป็นกรรมการ ตรวจสอบสมบัติ ยกมือ และนับคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงเรียง 1-15 จะได้เป็นกรรมการกองทุนฯ ผลการคัดเลือกพบว่าคณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน 15 คน ชาย 8 คน หญิง 7 คน มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนฯ ซึ่งบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2544 ซึ่งที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เลขที่ 36 หมู่ที่ 18 ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เป็นต้น สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเมื่อเริ่มก่อตั้ง มีจำนวน 49 คน ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 59 คน คิดเป็นร้อยละ 26 กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล จำนวน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 และได้รับอนุมัติเงินล้านในวันที่ 15 มีนาคม 2545 เลขที่บัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย 1 ล้านบาท คือ 06-4303-20-081812-4 โดยเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่ธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง วันที่เปิดบัญชี 1 สิงหาคม 2544 ปัจจุบันยอดเงินคงเหลือในบัญชี จำนวน 31,000 บาท และเลขที่บัญชีเงินออมทรัพย์จะออมทรัพย์ของหมู่บ้าน คือ

06-4303-20-081810-6 ธนาคารออมสินสาขาปากช่อง ปัจจุบันมียอดเงินในบัญชี 6,352.96 บาท ในช่วงแรกของการตั้งกองทุน จำนวนสมาชิกผู้ยื่นคำขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย จำนวน 49 ราย ได้รับอนุมัติทั้ง 49 ราย นำเงินไปพัฒนาอาชีพ คือ ทำไร่ข้าวโพด 28 ราย เป็นเงิน 508,000 บาท เลี้ยงสุกร 1 ราย เป็นเงิน 18,000 บาท เลี้ยงโคเนื้อ 20 ราย เป็นเงิน 374,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 900,000 บาท ระยะเวลาในการใช้คืน 1 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี โดยจะต้องชำระคืนภายใน วันที่ 31 มีนาคม ของปี 2546 และหลังจากการอนุมัติเงินกู้ครั้งแรกผ่านไปเกือบสองเดือนได้มีสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านปากกล้วย ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯ อีกจำนวน 10 คน และได้ยื่นคำขอกู้ 1 ราย ได้รับการอนุมัติให้กู้ 1 ราย ครั้งที่ 2 ในวันที่ 7 มิถุนายน 2545 ยอดเงินขอกู้ จำนวน 20,000 บาท แต่ได้รับอนุมัติ จำนวน 15,000 บาท เพื่อพัฒนาอาชีพทำไร่ข้าวโพด และได้อนุมัติเงินกู้ครั้งที่ 3 ในวันที่ 17 มิถุนายน 2545 กู้ฉุกเฉิน 18 ราย จำนวนเงินที่อื่นขอกู้ทั้งหมด 56,000 บาท แต่ได้รับการอนุมัติเพียง 54,000 บาท เพื่อใช้ในเหตุฉุกเฉินความจำเป็นเร่งด่วน ทั้ง 18 ราย ๆ ละ 3,000 บาท รวมเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติครั้งที่ 1-3 เป็นเงินทั้งสิ้น 969,000 บาท จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้ทั้งหมด 50 ราย ยังมีสมาชิกอีก 9 ราย ที่ไม่ขอกู้ คิดเป็นร้อยละ 15.25 สำหรับเงินกู้ที่ได้รับการอนุมัติในครั้งที่ 3 ระยะเวลาในการใช้คืน 3 เดือน จะครบกำหนดการใช้คืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย (ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน) ในวันที่ 18 กันยายน 2545 จะสรุปได้ว่าขณะนี้กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยมียอดเงินคงเหลือในบัญชีกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 31,000 บาท แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนหมู่บ้านปากกล้วย คิดเป็นร้อยละ 84.74 มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในเรื่องที่เกี่ยวกับเงินจำนวน 1 ล้านบาท เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกองทุนฯ โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนฯ ซึ่งผลการประเมินมีดังนี้

1.1 ผลการประเมินระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

กองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีการยึดระเบียบข้อบังคับกองทุนเพื่อให้เป็นแนวทางในการบริหารงานและปฏิบัติงานในเรื่องของการจัดการกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการ การรับสมัครสมาชิก การคัดเลือกผู้กู้และยอดเงินกู้ แต่ในเรื่องของการบริหารจัดการ การแนะนำส่งเสริมผู้กู้ การทำงานร่วมกันในองค์กร การแบ่งงานกันทำ การพัฒนาเครือข่ายชุมชน การจัดทำบัญชี การวางแผนการเงินพบว่า กองทุนฯ ยังไม่สามารถที่จะกระทำสิ่งดังกล่าวได้ เนื่องจากสมาชิกในชุมชน คณะกรรมการกองทุนฯ สมาชิกกองทุนฯ ส่วนใหญ่แล้วได้รับการศึกษาน้อย โดยเฉพาะ ชั้น ป.4 และ ป.6 จึงเป็นการยากที่จะจัดการกับหน้าที่การทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ได้โดยไม่มีปัญหาอุปสรรค โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำบัญชี การวางแผนการเงินและการพัฒนาเครือข่ายชุมชน จะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษา ความรู้แน่นพอสมควร

ควรจึงดำเนินการประกอบกิจการทางด้านนี้ได้ และอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาของกองทุนฯ คือ สภาพโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น การคมนาคมไม่สะดวก ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ระยะทางห่างไกลจากตัวเมือง ตัวอำเภอ ประมาณ 90 กิโลเมตร ไม่มีรถโดยสารประจำทางในหมู่บ้าน การมีน้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ในหมู่บ้าน เกือบจะไม่เพียงพอ ต่างต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคและตัวขัดขวางในการที่จะทำให้การดำเนินงานทางธุรกิจของหมู่บ้านให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 ผลการประเมินระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ นำเงินกู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม คือ การทำไร่ข้าวโพด รองลงมาคือการค้าเลี้ยงสัตว์ (โคเนื้อ) ค้าขายและรับจ้าง ปัญหาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพทางด้านนี้ ก็คือ สภาพดินฟ้าอากาศ ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน การทำอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ จะพึ่งความหวังไว้กับฟ้าฝน รวมถึงราคาของเมล็ดพันธุ์พืชไม่ครุทที่จะสูงเกินไป ยารปราบศัตรูพืช ปุ๋ย ด้วยเช่นกัน รายได้ของผู้กู้ ส่วนใหญ่จะทำได้ปีละครั้งและให้ผลผลิตครั้งเดียว ถ้าปีไหนทำปริมาณมากหลายไร่ประกอบกับฟ้าฝนดี ตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตที่ออกมา ก็จะเต็มเม็ดเต็มหน่วย ขายได้ราคาดี หักต้นทุนแล้วที่เหลือก็จะเป็นกำไร แต่ถ้าทำแล้วประกอบกับฝนฟ้าไม่ดี ไม่ตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตที่ออกมาจะไม่ได้ตามเกณฑ์ทำให้ผลผลิตน้อย ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ขายได้ ได้ราคาดีเท่าที่ควร ก็จะประสบกับภาวะขาดทุน ไม่ได้กำไร

2. อภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย ดังนี้

การเกิดกองทุนหมู่บ้านปากกล้วย พบว่า เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการประชุมประจำเดือนร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนการรับรู้ซึ่งข้อมูลข่าวสาร มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และในอนาคตคาดว่าสมาชิกในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนเพิ่มขึ้น

การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยมีโครงสร้างองค์กรชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและถูกต้อง แต่ในการปฏิบัติยังไม่สามารถที่จะทำตามอำนาจหน้าที่ที่ได้จัดแบ่งไว้ได้ เนื่องจากคณะกรรมการยังขาดความรู้ความสามารถในการจัดการบริหารอยู่มาก อาจจะเป็นเนื่องมาจากประสบการณ์ทางด้านจัดการน้อยและได้รับการศึกษาน้อยประกอบกัน ดังนั้น จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่จะต้องเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายและมีทิศทาง

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านปากกล้วยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ให้แก่กันโดยการจัดประชุม ซึ่งกำหนดเดือนละ 1 ครั้ง ใน

วันที่ 10 ของทุกเดือน สำหรับการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองในเรื่องของการทำธุรกิจ สมาชิกกองทุนฯ ผู้กู้เงินทุกคน ได้อาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่เคยปฏิบัติมาก่อนแล้ว

การเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งใหม่ ๆ ยังไม่เกิดขึ้นกับสมาชิกกองทุนคณะกรรมการกองทุนฯ คงต้องรออีกสักระยะหนึ่ง

การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม กองทุนหมู่บ้านป่ากล้วยยังไม่มีการรวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นภายในหมู่บ้าน เพราะว่ในอดีตที่ผ่านมาเคยจัดตั้งกลุ่มอาชีพของสตรีขึ้นภายในหมู่บ้าน คือการทำขนม การเย็บเสื้อผ้า แต่แล้วก็ไม่รอด เนื่องจากทุนที่มีอยู่น้อยเกินไป วัตถุประสงค์ขาดการขนส่ง การคมนาคมไม่สะดวก การรวมตัวกันยังไม่เข้มแข็งพอรวมถึงปัญหาในเรื่องของการขาดตลาด จึงได้ยุบเลิก ช่วงนี้เงินกองทุนเข้ามาสู่หมู่บ้าน สมาชิกกองทุน และคณะกรรมการบริหารก็มีความคิดที่จะจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมาใหม่อีกครั้งแต่ก็เกรงว่าจะเกิดความล้มเหลวเหมือนในอดีตที่ผ่านมา

การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย มีความซื่อสัตย์ สามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ระดับปานกลาง แต่ยังคงโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่มาก

2.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก ได้แก่ ความสมัครสมานสามัคคีของสมาชิกในชุมชนจะเป็นพลังที่ทำให้การประกอบอาชีพ การคิดที่จะทำธุรกิจ การประกอบธุรกิจการงานการรวมตัวจัดตั้งกลุ่ม บรรลุผลสำเร็จและผลที่คาดหวังตามที่ตั้งไว้ การมีความคิดริเริ่มที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อลดต้นทุนการผลิต ใช้แรงงานคนน้อยลง และประหยัดเวลาในการทำงาน ความต้องการปัจจัย 4 ของทุกคนในชุมชนจึงต้องคืนรนต่อสู้เต็มที่

ปัจจัยด้านลบ ได้แก่ การเป็นหนี้สินของสมาชิกในชุมชน เช่น หนี้ธนาคาร หนี้นายทุนนอก ระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง และสภาพดินฟ้า อากาศ ไม่เอื้ออำนวยทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ ตลอดจนปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ดังนี้

1. ควรขยายวงเงินให้กับสมาชิกกองทุนเป็นราย ๆ ไป ทั้งบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อที่จะสามารถนำเงินไปประกอบอาชีพ ประกอบกิจการที่ต้องใช้เงินลงทุนมาก ทั้งนี้จะต้องพิจารณาโครงการและวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ตลอดจนพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ

2. ควรมีการขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ออกไปอีกสำหรับกิจการที่ไม่สามารถเห็นผลภายใน 1 ปี

3.2 ข้อเสนอแนะในการจัดการบริหารกองทุน

1. คณะกรรมการกองทุนฯ ควรมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อรับทราบถึงปัญหา อุปสรรคพร้อมทั้งร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการรับทราบถึงผลดี ขำว ความเคลื่อนไหวของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาชิกผู้กู้ ทั้งนี้ในการประชุมแต่ละครั้งควรมีการจดบันทึกการประชุมทุกครั้ง

2. ควรมีการจัดวางระบบบัญชีให้มีความโปร่งใรมีการจัดทำทะเบียนคุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนฯ เช่น ทะเบียนคุมของผู้กู้แต่ละราย ทะเบียนคุมของกู้ ตลอดจนการจัดทำสมุดบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นปัจจุบัน

3. ควรมีการจัดทำแผนชุมชนไว้เป็นกรอบในการทำงาน

4. ควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการฯ และสมาชิกกองทุนฯ โดยการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายทั้งในลักษณะการจัดเวทีเสวนา การศึกษาดูงาน การให้ความรู้โดยวิทยากร การศึกษาด้วยตนเองและการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน การบริหารจัดการ การทำธุรกิจ เป็นต้น

5. ระยะเวลาควรมีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการกองทุนฯ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน

6. การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึง โครงการที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น

3.3 ข้อเสนอแนะในการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนฯ

1. ผู้กู้ควรมีการจัดทำรายรับ รายจ่าย โดยการบันทึกบัญชีให้เป็นปัจจุบันเสมอ

2. ผู้กู้ควรต้องมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องควรเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเองทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในการที่จะประกอบธุรกิจควรข้อมต้องเปิด โอกาสให้สิ่งแปลกๆใหม่ๆ เข้ามาอยู่เสมอ

3. ผู้กู้ควรจัดทำแผนธุรกิจของตน เพื่อเป็นตัวกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดตามมาทีหลัง

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1. ควรที่จะมีการศึกษาแนวทางในการลดปัญหานี้สินค้างชำระของสมาชิกกองทุนฯ ไม่ว่าจะหนี้ธนาคารหรือหนี้กองทุนนอกระบบ ซึ่งนับวันจะพอกพูนขึ้นและจะเป็นปัญหาต่อไปถ้าไม่มีการแก้ไข

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทั้งตัวแปรด้านเศรษฐกิจ เช่น อัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น ปริมาณผลผลิตที่ได้ ราคาเมล็ดพันธุ์พืช ราคาปุ๋ย ราคาขายปราบศัตรูพืช ราคาผลผลิตที่ขายได้ เป็นต้น ตัวแปรทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา ทัศนคติ ค่านิยม สภาพแวดล้อม เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2544 . คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2544 . คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สำนักงาน . 2544 . ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่ากล้วย . 2544 . ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านป่า
กล้วย . นครราชสีมา.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการณ . การบริหารงานพัฒนาชนบท . สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , 2537 .
- นายสิบสอง . 2545 . อาทิตยภูธร . อาทิตยวีเคราะห์รายวัน . 16 สิงหาคม 2545 , หน้า 22.
ปี 40 ยอดหนังสือเด็กเจ็ดแสนล้าน . 2541 . ไทยรัฐ . 2 กุมภาพันธ์ 2541 , หน้า 9.
เปิดตัวแบรนด์ชั้นนำระดับโลก . 2545 .ฐานเศรษฐกิจ . 11-14 สิงหาคม 2545 , หน้า 25.
พญาน้ำแข็ง . 2545 . เรียงคนมาเป็นข่าว . มติชนรายวัน . 12 สิงหาคม 2545 , หน้า 4.
มาตรการสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม . 2542 . ประชาชาติธุรกิจ . 12-15 สิงหาคม
2542 , หน้า 15.
เยาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี . 2542 . การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ . พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาฯบีโอไอพมผู้นำห้องถิ่นเสริมยุทธศาสตร์การลงทุน . 2545 . อาทิตยวีเคราะห์รายวัน . 16
สิงหาคม 2545 , หน้า 23.

สุนทร คงวราคม . 2545 . 1 ปีที่น้ำก้อ น้ำขุนแผลในใจที่เกินจะเยียวยา . มติชนรายวัน . 12 สิงหาคม 2545 , หน้า 22.

สถาบันราชภัฏ , สำนักงาน . 2544 . ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตการจัการและการประเมินโครงการ . กรุงเทพฯ.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) . 2544 . รวบรวมความทางการประเมินโครงการ . พิมพ์ครั้งที่
6 ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Stufflebeam , D.L. **Education evaluation and decision making** Bloomington : Indiana , Phi
Delta Kappa National Study Committee On Evaluation , F.E. Peacock Publishers , Inc.,
1971.

